

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія
Факультет початкової освіти та філології
Лабораторія гуманної педагогіки
Кафедра педагогіки та психології

Етичний портрет учителя: еволюція поглядів

Збірник студентських праць

УДК 371. 15 (076)

ББК 74. 04 п, 215.4

Е 88

Рекомендовано до друку на засіданні кафедри педагогіки та психології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії (протокол № 11 від 12 лютого 2014 року)

Рецензенти:

Ящук І.П. – доктор педагогічних наук, професор, декан факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії;

Сівак Н.А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.

Е 88 Етичний портрет учителя: еволюція поглядів : збірник студентських праць / [укл. Н. В. Казакова]. – Хмельницький : Вид-во ФОП «О. М. Казаков», 2014. – 67 с.

У посібнику вміщено матеріали за результатами семінарсько-практичного заняття слухачів магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії з навчальної дисципліни «Педагогічна етика» на тему «Морально-етичний портрет учителя».

Розкрито погляди видатних педагогів-мислителів минулого і сучасності з питань етичних якостей учителя, подано вислови видатних людей про учителя. Показано еволюцію образу учителя в кіно та літературі.

Подано студентські твори, у яких розкриваються вимоги до морально-етичного портрету педагога. Вміщено зміст клятви студентів факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії та етичного кодексу українського педагога.

© Н.В.Казакова, 2014

© Автори творів, 2014

© С.А.Колісник, художнє оформлення, 2014

ЗМІСТ

Вступне слово.....	4
I. Еволюція поглядів на етичний портрет педагога від часів античності до сьогодення	5
II. Вислови видатних людей про учителя.....	11
III. Образ учителя у кіно.....	19
IV. Образ учителя у літературі.....	39
V. Етичний портрет учителя у студентських творах.....	51
VI. Клятва студента факультету початкової освіти та філології Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії.....	59
VII. Етичний кодекс українського педагога.....	59

ВСТУПНЕ СЛОВО

На сучасному етапі трансформації системи освіти виникла нагальна необхідність формування нового типу особистості. Відповідальність за виконання цього завдання покладається державою на вчителя, що актуалізує проблему формування його професійних якостей у процесі підготовки у вищому навчальному закладі до майбутньої професійної діяльності. Не викликає сумніву, що від висоти рівня етичного розвитку вчителя, значною мірою залежить моральне здоров'я нації, її прогресивний поступ і щасливе майбутнє. Педагог своєю діяльністю покликаний гуманізувати внутрішній світ молоді, утверджувати ідеали добра, справедливості, честі, милосердя, любові. Саме на цих засадах міжособистісні, групові й соціальні відносини набувають статусу моральних, отже, вони протистоять конфронтації, відчуженості суб'єктів, водночас, сприяють процесу інтеграції, єдності і толерантності у взаєминах.

Глибоке усвідомлення морального сенсу своєї діяльності, її соціальної значущості вимагає від викладача будь-якої дисципліни високої загальної культури і широкого світогляду. Тим більше, що сьогодні йдеться не просто про освіту, а неперервну освіту, а це само по собі окреслює якісно новий тип взаємодії суспільства і особистості, яка диктується й глобалізаційними процесами, а вони передусім взаємопов'язані з глибинними духовними змінами у світі, прагненням світової спільноти до морально-розумної організації життя. Таким чином, гостро стає проблема підвищення професійно-моральної культури самих викладачів, учителів, зокрема освоєння ними і впровадження курсу «Педагогічна етика».

Метою предмета є дослідження питань етичної проблематики не лише в загальному класичному контексті, але й з огляду сучасної філософії освіти.

Цільова спрямованість предмета обумовлює постановку та вирішення наступних *завдань*: дослідження теоретичних проблем педагогічної моралі; розробку проблем моральних аспектів педагогічної праці; виявлення вимог, які висуваються до морального обличчя вчителя; вивчення особливостей моральної свідомості вчителя; розробка питань морального виховання і самовиховання; формування гуманістичної спрямованості, орієнтації особистості; вияв чинників, які сприяють високому рівню моральності або, навпаки, гальмують процес моральної стійкості особистості.

У ході вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна етика» передбачено семінарсько-практичне заняття, у ході якого студенти складають морально-етичний портрет учителя. Отримані матеріали за підсумками заняття подано у цьому посібнику.

I. ЕВОЛЮЦІЯ ПОГЛЯДІВ НА ЕТИЧНИЙ ПОРТРЕТ ПЕДАГОГА ВІД ЧАСІВ АНТИЧНОСТІ ДО СЬОГОДЕННЯ

Питання про те, яким повинен бути педагог, учитель, наставник, розкривали філософи, учені, педагоги з моменту становлення педагогічної науки. У джерелах педагогічної етики із часів античності до сьогодення велика увага приділяється саме особі педагога, його покликанню. Це не випадково, адже всі ми розуміємо, що завтра формується сьогоденням. І це завтра формує учитель сьогодні.

Розглянемо основні ідеї, висловлені великими мислителями з часів античності до сьогодення про етичний портрет учителя.

Перший мораліст-просвітник **Сократ**, застосовуючи метод самопізнання, прийшов до висновку, що сутність людського буття полягає в моральності. Головну роль у моральному вдосконаленні особистості він відводив знанням. Знання вирішують усю справу, роблять людину вільною не за її природою, а за її соціальною сутністю. За Сократом, бути мудрим і моральним – це одне й те ж саме. Виходячи із того, що вихованням можна подолати потворне, аморальне, тобто виправити природні недоліки, Сократ ставив високі вимоги до учителів. *Передусім учитель повинен мати незаперечний авторитет; в основу спілкування, дружби, глибокого взаєморозуміння між учителем і учнями покладалася духовність, взаємовідповідальність, любов.*

Згідно поглядів Платона, мудрість можна пізнати, пізнаючи самого себе, відкриваючи мудрість в самому собі. А допомогти людині в цьому повинен учитель, який орієнтує учня не на пасивне сприйняття, а на активний пошук самостійних рішень у пізнавальних проблемних ситуаціях. Прикладом такого вчителя **Платон** називає Сократа. *Вчитель – це помічник у самобудівництві особистості, посередник між небом та землею.* Скромно зазначає Платон: «Від мене учні нічому не навчаються, все прекрасне в людині від Бога». Але, як відомо, Бог «може допомогти людині і через людину – вчителя». Звідси визначальна місія вчителя – помічник Бога.

Сократ і Платон переконували, що навчання, оволодіння мудрістю може відбуватися лише в умовах постійного діалогу між учителем та учнями, адже були впевненими, що з'ясувавши для себе, що таке добродієність, благо, відповідальність, мужність, людина буде діяти відповідно. На їх думку, справжній діалог можливий лише тоді, коли ті, які говорять, прагнуть діалогу. Діалог не вчить нав'язувати свою думку, переконання, але ставить себе на місце іншого та долає обмеженість власної точки зору.

Аристотель у працях «Евдемова етика», «Нікомахова етика», «Велика етика», «Про добродієність» наголошував, що кожна людина, а особливо вчителі повинні володіти високими добродієностями: мужність, розсудливість (стриманість, поміркованість), щедрість, пишність, величавість, честолобство, рівність, правдивість, дружелюбність, люб'язність. Найдосконалішою

доброчесністю Аристотель називав справедливість: «їй дивуються більше, ніж світлу вечірньої і ранкової зорі».

Місія учителя, за Аристотелем, (праця «Афінська політика») – загартовувати молодь фізично й духовно, адже, на думку древнього мислителя, доля держави залежить від політичної і моральної загартованості молодого покоління. «Ніякої користі не принесуть найкращі закони, – писав Аристотель, – якщо громадяни не будуть навчені державного порядку, якщо вони не будуть виховані в його дусі. Коли недисциплінований один, недисциплінована і вся держава».

Джерелами педагогічної етики Риму стають праці відомих мислителів цього часу: Марка Аврелія «Наодинці з собою. Роздуми», Луція Аннея Сенеки «Про благодіяння», «Моральні листи до Луцилія», Марка Фабія Квінтіліана «Про виховання оратора» та ін.

На думку *Квінтіліана, місія вчителя – виховати гідну людину. Він обґрунтовує думку, згідно з якою всі діти від природи здатні до навчання. Саме тому надзвичайно важливим є вибір такого вчителя, у якого моральність стоїть на першому місці, оскільки аморальний учитель виховує подібну до себе аморальну дитину; який вивчає розумові й природні схильності дитини, адже, з'ясувавши це, він буде знати, яким чином поводитися з її душею, уникне тілесних покарань. На його думку, насилля, знущання над дитиною свідчать про те, що вчитель недостатньо з'єднаний зі своїм учнем. У результаті відбувається моральне приниження як учня, так і вчителя, формується рабська психологія.*

Квінтіліан розробив своєрідний кодекс педагогічної етики, дотримання якого повинно призвести до поваги й шани учителя з боку своїх вихованців. Вважаємо, що провідні думки цього кодексу є актуальними і сьогодні:

1. Нехай учитель викличе в собі батьківські почуття до своїх учнів і постійно уявляє себе на місці тих людей, які довіряють йому своїх дітей.
2. Нехай він сам не має вад і не переносить їх на інших.
3. Нехай суворість його не буде гнітючою, а ласкавість не буде розслабливою, щоб звідси не виникла ненависть або презирство.
4. Нехай будуть тривалими бесіди про моральне й добре, адже чим частішими будуть умовляння, тим меншою буде потреба в покараннях.
5. Нехай учитель не буде роздратованим і водночас не потурає тим, хто потребує виправлення.
6. Нехай він буде доступним у викладанні, терплячим у роботі, більш старанним, ніж вимогливим.
7. Нехай із бажанням відповідає тим, хто запитує, і нехай запитує мовчазних.
8. На похвалу він нехай не буде надто скупим, але й не буде надто щедрим, оскільки перше відбирає бажання до праці, а друге породжує безпечність.
9. При виправленні того, що потребує усунення, він не повинен бути надто суворим, тим більше сварливим. Адже у багатьох з'являється відраза до

вчителя завдяки тому, що докори деяких учителів перетворюються ніби у ненависть.

10. Нехай він кожен день скаже учням що-небудь таке, що у них назавжди залишиться в пам'яті.

В епоху Середньовіччя навчання і виховання мали переважно богословський характер, тому розробляли педагогічну етику на засадах добра, милосердя, любові. Ідеалом виховання була людина, яка відмовляється від задоволення і спокус земного життя і прагне до неба. *Августин Блаженний* (354-430 рр.) у працях «Сповідь», «Апологія гонінь», «Лист до Лети», «Учитель» писав, що до слова Божого повинен наvertати учитель учнів молитвою. Звідки і такі суворі вимоги до особистості учителя: перебувати в старших літах, досвідчений життям і мудрим з ласки Божої; не повинен сварити дитину за повільність, а похвалою збуджувати її старання; дбати про те, щоб не викликати у дитини ненависті до себе і до навчання; треба вчити і виховувати так, щоб дитина не лише розуміла зміст доброчесностей, але й була спроможною відшукати золото у багні. Учитель може ставитися до учня, як до Божого створіння. А це можливо лише тоді, коли він сам буде постійно самовиховуватися, самовдосконалюватися. Необхідно щиро любити Бога, бути добрим, скромним, володіти різнобічними знаннями.

Близьких поглядів щодо педагогічної етики дотримувалися й такі мислителі, як Боецій, Фома Аквінський та ін. На їх думку, *місія учителя – через віру, розум, доброчесність, справедливість навести учня до сутності розуміння Бога. Водночас йому необхідно пов'язувати розвиток особистості з її індивідуальними особливостями здібностями.* Індивідуалізація виховання, зазначає «ангельський доктор» *Фома Аквінський*, повинна покладатися на вибір таких засобів впливу, які відповідають особливостям індивіда, а також стану, в якому перебуває душа цього індивіда.

Великий внесок у розробку проблем педагогічної етики зробив *Я.А.Коменський* (1592-1670 рр.). Він створив нову філософію освіти, в основі якої – гуманізм, віра у великі можливості людини, педагогічний оптимізм. Я.А.Коменський вважав, що совість повинна підказувати, що учителям належить робити для учнів, а саме робити те, чого собі бажаємо. Діяльність учителя не за власною совістю і призводить до того, що немає у світі порядку і панує ненависть, злість, крадіжки, вбивства. *Справжній педагог підкоряється лише власному сумлінню совісті: чого вона не дозволяє, того він і не робить, не зважаючи на будь-які обставини.* На думку Я.А.Коменського, «невежественный учитель, пассивный руководитель других – тень без тела, облако без дождя, источник без воды, лампа без света, следовательно, пустое место». Автор «Великої дидактики», «Законів добре організованої школи» підкреслював, що учителями повинні бути люди набожні, чесні, діяльні та працюючі не лише ззовні, але насправді мають бути живим зразком доброчесності, яку зобов'язані прищепити іншим.

Погляди *І.Канта* на проблеми етичного виховання та його філософська система в цілому мали величезний вплив на розвиток педагогічної думки. Він визнає: «Два людські винаходи можна вважати найважчими, а саме: мистецтво

управляти та мистецтво виховувати». На переконання І. Канта, людина – те, «що робить із неї виховання», а «недоліки в дисципліні та навчанні в деяких людей роблять їх у свою чергу поганими вихователями». Проблема позначена й вимагає рішення. Потрібен *добрий вихователь – вихователь з великої букви*.

Г.С.Сковорода (1722-1794 рр.) вперше в історичній думці України висунув ідею всебічно розвиненої особистості. Він є основоположником принципу природовідповідності (на його погляд, кожна людина має займати певне місце в суспільстві не за багатством чи за знатністю, а за «сродністю», тобто відповідно до своїх природних задатків, що виявляються і розвиваються в процесі діяльності). Звідси *місія вчителя – допомогти людині шукати себе, розуміти навколишній світ і визнавати сутність щастя*. Проте одного розуму, збагачення знаннями не достатньо, бо самі по собі знання ще не становлять добродетності. Тому засвоєння знань треба поєднувати з формуванням високих моральних якостей (любов до Вітчизни і праці, людяність, дружба, правдивість, чесність, скромність, сила волі, почуття людської гідності). Отже, *місія вчителя – служіння народу, в ім'я абсолютних цінностей буття: світла, розуму, миру, гармонії, любові, блаженства, святості*.

Й.-Г.Песталоцці (1746-1827 рр.) вважав, що *педагог має бути мільйонером моральності, розуму і фізичної сили та лише любов до дітей вирішить усі проблеми виховання*. Головне завдання виховання – *виховати таку людину, яка б не була духовною калікою, не захоплювалася користю, а пам'ятала про відповідальність перед Богом, людьми і совістю*. На думку мислителя-гуманіста, саме педагог покликаний врятувати людство від морального дикунства, зберегти людяність у людині.

Проте у своїх працях «Лінгард і Гертруда», «Як Гертруда навчає своїх дітей», «Що дає метод розуму і серцю», «Мої дослідження шляхів природи у розвитку роду людського», «Лебедина пісня» Й.Песталоцці зазначав:

1) «... на державі лежить вина за низький рівень педагогічного такту у більшості вихователів. Неправова держава не здатна забезпечити належний рівень моральності вчителя і тим самим спотворює людство, поширює полум'я духовного життя, яке погасло до останньої іскри»;

2) відповідальність за те, що при владі знаходяться «інтелектуально розвинуті дурисвіти», егоїсти, безсердечні хижакі, «розумні осли», «аморальні типи», певною мірою покладається на односторонність навчання і виховання. Все це – недоліки професійної діяльності педагогів, передусім у сфері морального, інтелектуального й фізичного виховання.

Особі педагога, його професійним якостям і питанням освіти особливу увагу приділяє **А.Дістервег**. Він наголошував, що у кожному індивіді, у кожній нації повинен бути вихований спосіб мислення, ймення якому — гуманність; це прагнення до благородних і загальнолюдських цілей. А.Дістервег висував такі вимоги до вчителя: любити предмет і заняття з дітьми; постійно працювати над собою; бути вчителем за покликанням, *служити ідеї «насаждение нравственности в роде человеческом»*.

Учитель, на думку К.Ушинського, у своїй професійній діяльності повинен враховувати ментальність вихованців. Він повинен мати глибокі переконання,

вірити у можливість виховання підростаючого покоління і передусім любити дітей. **К.Д.Ушинський** метою педагогічного впливу визначав *виховання моральної людини, здатної до праці*.

В уявленні видатного лікаря і педагога **М.Пирогова**, вчитель – *людина з етичною свободою думки, яка вірить у правду, готова для неї на самопожертву*.

Оригінальні педагогічні ідеї висував **Л.Толстой**. У його працях простежується оригінальна думка про педагогічну сумісність вихователя й вихованця: «Чим легше вчителю вчити, тим важче учням учитися. Чим важче вчителю, тим легше учню. Чим більше буде вчитель учитися сам, осмислювати кожний урок і міряти із силами учня, чим більше стежитиме за ходом думки учня, чим більше викликатиме на відповіді до запитань, тим легше буде вчитись учню». І при всьому цьому вчителю належить постійно вчитись. Л.Толстой говорив: «Якщо вчитель має тільки любов до справи, він буде добрим учителем. Якщо вчитель має тільки любов до учня, як батько, мати, він буде кращим за того вчителя, який прочитав усі книги, але не має любові ані до справи, ані до учнів. Якщо вчитель поєднує в собі любов до справи, до учнів, він – досконалий учитель». Отже, *вчителя має бути досконалим, ідеальним*.

Вченим **І.І.Огієнко** (1882-1972) відстоювалася думка, що духовні цінності відіграють першочергову роль у формуванні моральних почуттів. Педагог відстоював проблему єдності духовних і національних цінностей, до яких у праці «Віра» відносить любов до ближнього, віру, надію, правду, терпіння, працьовитість, патріотизм. На його думку, *місія вчителя* – передача підростаючому поколінню духовних цінностей свого народу, народів світу; *виховання гуманних, патріотичних якостей вихованців*. Тому педагог має бути *носієм духовної краси, духовного багатства*. Складність полягає в тому, підкреслював І.І.Огієнко, що вчителю потрібно пропустити через свій розум і душу людську красу, духовні цінності і не пропустити вад.

В.О.Сухомлинський (1918-1970 рр.) постійно підкреслював, що вчитель повинен приваблювати вихованців, надихати їх своєю цілісністю, красою ідейно-життєвих поглядів, переконань, морально-етичних принципів, інтелектуальним багатством, працьовитістю. Педагог виховує передусім своєю думкою, своїм мисленням. Він *має бути провідником до вершин моралі, культури*.

Великий гуманіст **В.О.Сухомлинський** в основу педагогічної етики покладав *любов, ласку, добро*. Він стверджував, що далеко не кожен може бути вчителем. Ця професія потребує від людини великої душі, люблячого серця. Крім того, В.Сухомлинський зауважував, що однією з важливих якостей вчителя є *високий професіоналізм*.

Вчитель – не тільки вчитель, але і учень. Він постійно працює над собою. Вчитель, з одного боку віддає, а з іншого боку, як губка, вбирає в себе, бере все краще від життя, науки, літератури і це краще знову віддає дітям. Довір'я і повага учнів приходять до вчителя не тільки за те, що він дає знання із свого предмета, а й тому, що *він чесна людина, добрий щирий старший друг, вміє*

зрозуміти і відчувати особливості характеру кожного і вчасно надати допомогу. Існує думка – діти люблять вродливих учителів. Варто уточнити – дітям здаються гарними розумні вчителі. Інакше кажучи, *знаючі, талановиті, добрі, справедливі*. Вихователь повинен бути зразком правдивості, кристальної чесності. Бо чесність, непідкупність вдачі, у високому розумінні цього слова, не тільки імponує дітям, а й заражає їх, накладає глибокий відбиток на все їх подальше життя. Вихователь, педагог повинен не тільки добре знати свою справу, а й *мати ще чисту душу*.

«Що саме головне було у мене в житті?» – говорив **В.О.Сухомлинський**, – без роздумів відповідаю – любов до дітей». Відповідаючи на запитання, що означає «гарний вчитель», В.О.Сухомлинський зазначав, що це, насамперед, людина, яка любить дітей, знаходить радість у спілкуванні з ними, вірить у те, що кожна дитина може стати хорошою людиною, вміє дружити з дітьми, переймається дитячими успіхами і невдачами, знає душу дитини, ніколи не забуває, що сама була колись дитиною, учнем, студентом. А це і є *педагог високої культури, справжній інтелігент*. Це – людина, яка поєднує в собі високий інтелект, художній смак, моральну волю; здатна в будь-яких, як значних так і буденних обставинах, зберігати об'єктивність, гідність, благородство.

Думка Платона, що місія учителя – це посередник між небом і землею, підтримується сьогодні великим педагогом-гуманістом Ш.О.Амонашвілі, який говорить: «Учитель есть соработник у Бога, Его помощник в творении Человека. Если он не будет сажать и поливать с чувством и пониманием глубокой ответственности и с такими же глубокими знаниями и творчеством, как и в какую почву сажать, поливать и лелеять, то зерно духа не получит нужного развития, жизнь и судьба Ребенка будут искажены, миссия его будет погублена.

Учитель несет служение перед Планетой и Вселенной, перед Прошлым, Настоящим и Будущим, перед Ребенком и Человечеством, перед Творцом.

Можно сказать, исходя из этого, что учитель – это огненная, божественная душа, которая способствует духовному восхождению человечества и Человека, выживанию и спасению жизни на Земле.

Отже, місія вчителя полягає у виконанні відповідального доручення – виховання і навчання підростаючого покоління; бути наставником, тобто людиною, яка не лише вчить, повчає, наставляє, а є носієм добра, любові, гідності й поваги. Звідки і вимальовується етичний портрет учителя: *мудрий, далекоглядний наставник на життєвій ниві невтомний, самовідданий аж до самопожертви – працьовитий і безкорисливий служник народу, лагідний, терплячий, високо свідомий громадянин своєї Батьківщини, перейнятий найгуманнішими ідеалами людства*.

Казакова Наталія Вікторівна,

*кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та психології
Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії*

II. ВИСЛОВИ ВИДАТНИХ ЛЮДЕЙ ПРО УЧИТЕЛЯ

1. Лише той Учитель, хто живе так, як навчає.

Г. Сковорода

2. Учитель, який хоче мати високі результати навчання, повинен знати стилі пізнання своїх учнів, покласти це в основу організації спільної діяльності педагога і школярів на уроці.

В. Сухомлинський

3. Справжній педагог повинен працювати на майбутнє.

В. Сухомлинський

4. Щоб бути Великим – треба бути людиною великої ідеї та великого характеру

В. Сухомлинський

5. Нехай учитель поспішає до дітей, радіє кожній зустрічі з ними, тоді й діти поспішатимуть у школу і щиро радітимуть кожній зустрічі зі своїм учителем.

Ш. Амонашвілі

6. Учитель – бджілка, знання учнів – мед.

Г.О. Пуліна

7. Найперше, що має зробити вчитель, – це розвинути в учня дух допитливості.

Д. Менделєєв

8. Учитель – це людина, котра вирощує дві думки там, де раніше зростала одна.

Е. Хоббард

9. Багато чого я навчився у своїх наставників, ще більше у своїх товаришів, та найбільше у своїх учнів.

з Талмуду

10. Одноманітність у роботі стомлює не лише учня, але й учителя

Ш. Амонашвілі

11. Успіх приходить до того, хто робить те, що найбільше любить.

М. Форбс

12. Найголовніша формула успіху – знання «як поводитися з людьми».

Т. Рузвельт

13. Вчення моє полягає лише в тому, щоб мати чисте серце і любити свого ближнього як самого себе.

Конфуцій

14. Даруй себе дітям! Будь терплячим і будь готовим до зустрічі з ними в дитинстві.

Ш. Амонашвілі

15. Їм вручено чудову посаду, вище за яку нічого не може бути під цим сонцем. Вічним законом нехай буде: вчити і вчитися всьому через приклади, повчання і застосування на ділі.

Ян Амос Коменський

16. Більшість вчителів витрачають час на питання, покликані встановити, чого ученя не знає, а справжнє мистецтво постановки питання полягає в тому, щоб з'ясувати, що ученя знає або здатний пізнати.

Альберт Ейнштейн

17. Безцільно з боку вихователя говорити про приборкання пристрастей, якщо він дає волю якійсь власній пристрасті, і марними будуть його старання викоринити в свого вихованця порок або непристойну рису, що він допускає в собі самому.

Джон Локк

18. Викладачам слово дане не для того, щоб присипляти свою думку, а для того, щоб будити чужу.

Василь Ключевський

19. Вихователем і вчителем треба народитися, а їм керує природжений такт. Поганий учитель підносить істину, хороший вчить її знаходити. Найважливішим явищем в школі, самим повчальним предметом, самим живим прикладом для учня є сам учитель.

Адольф Дістервег

20. Вихователь повинен себе так вести, щоб кожен рух його виховував, і завжди повинен знати, чого він хоче в даний момент і чого він не хоче. Якщо вихователь не знає цього, кого він може виховувати?

Антон Макаренко

21. Знання – як і небеса – належать усім. Жоден учитель не має права приховувати їх від будь-кого, хто про них просить. Викладання — мистецтво віддавати.

Абрахам Джошуа Гешель

22. Кожен, хто думає одне, а учнів наставляє в іншому, здається мені, також далекий від навчання, як і поняттю про чесну людину.

Флавій Клавдій Юліан

23. Ми повинні самі вірити в те, чому навчаємо наших дітей.

Вудро Вільсон

24. Педагог – людина, яка краще знає, як виховувати чужих дітей, ніж своїх.

Жюльєн де Фалкенаре

25. Педагог – це та людина, яка має передати новому поколінню всі цінні накопичення століть і не передати забобонів, вад і хвороб.

Анатолій Луначарський

26. Переваги і недоліки сягають корінням в школу, і ключі від благополуччя знаходяться у вчителів.

Рухолла Мусаві Хомейні

27. Посередній учитель викладає.
Хороший вчитель пояснює.
Видатний вчитель показує.
Великий учитель надихає.

Вільям Уорд

28. Справжній учитель – не той, хто тебе постійно виховує, а той, хто допомагає тобі стати самим собою.

Михайло Светлов

29. Строгому вчителю учнів не видно.

Бенгальська приказка

30. Той вчитель хороший, чиї слова не розходяться з ділом.

Катон Старший

31. Той, хто не пам'ятає абсолютно власного дитинства, – поганий вихователь.

Марія фон Ебнер-Ешенбах

32. У чому різниця між хорошим і великим учителем? Хороший учитель розвиває здатності учня до межі, великий учитель відразу бачить цю межу.

Марія Каллас

33. Учитель – людина, яка може робити важкі речі легкими.

Ральф Емерсон

34. Учитель повинен бути артистом, художником, гаряче закоханим у свою справу.

Антон Чехов

35. Учитель повинен мати максимум авторитету і мінімум влади.

Томас Шані

36. Хто осягає нове, плекаючи старе, той може бути вчителем.

Конфуцій

37. Щоб бути хорошим викладачем, необхідно любити те, що викладаєш, і любити тих, кому викладаєш.

Василь Ключевський

38. Щоб виховувати іншого, ми повинні виховати насамперед себе.

Микола Гоголь

39. Учителями повинні бути люди чесні, діяльні і працьовиті; не тільки для годиться, а й насправді вони повинні бути живими взірцями чеснот, що їх вони мають прищепити іншим. (Ніщо удаване не може бути тривалим).

Я.А. Коменський

40. Пам'ятайте, що перед тим, як взятися за виховання людини, треба самому зробитися людиною; треба, щоб у вас самих склався той взірець, який повинна наслідувати дитина.

Ж.-Ж. Руссо

41. Як може добре виховати дитину той, хто сам не був добре вихований!

Ж.-Ж. Руссо

42. Вихователь! – Яка висока потрібна тут душа!.. Воістину, щоб створити людину, треба самому бути або батьком, або більше, ніж людиною.

Ж.-Ж. Руссо

43. Усюди цінність школи дорівнює цінності її вчителя. Побувавши в першій, пізнаєш останнього значно ближче й ґрунтовніше, ніж внаслідок найдосконалішого опису. «Покажи мені своїх учнів, і я побачу тебе».

А. Дістервег

44. Учительська самосвідомість полягає у високій думці вчителя про гідність і значення своєї професії.

А. Дістервег

45. Хто не усвідомлює значення своєї професії, не цінує її високо, той небагато зробить як учитель, тобто не викопає свого призначення вчителя і людини, а отже, не виправдає свого існування.

А. Дістервег

46. Учитель повинен свідомо йти в ногу з сучасністю, проймається і надихатися силами, що пробудилися в ній. Жалюгідна кожна людина, що відстала від свого часу; поява ж учителя молоді, який сам живе в минулому, викликає лише співчуття всіх людей, які живуть у ногу із своїм часом і мислять суголосно зі своїми сучасниками.

А. Дістервег

47. ...Вихователю належить перевиховати самого себе і перевчитися: йому слід зробитися добрим і розсудливим викладачем.

М. Г. Чернишевський

48. ...Горе вчителю, який необережною своєю поведінкою, проявом своїх пристрастей перед учнями, розвіяв той ореол, в якому він поставав перед їхніми очима. Вони вже дивляться на нього, як на звичайну людину, накази його вважають примхою, покарання – засобом помсти; про нього говорять в сім'ї, похитуючи головою на знак сумніву щодо його моральних достоїнств.

М.О. Добролюбов

49. Щоб бути поетом у справі народної освіти, треба стояти на одному ґрунті з народом, треба гаряче любити його, і притому любити просто і без претензій; треба силою безпосереднього почуття розуміти і його невисловлене горе, і неусвідомлені надії, і нез'ясовані прагнення...

Д. І. Писарєв

50. Я повинен бути естетично виразним, тому я жодного разу не вийшов з непочищеними чобітьми або без пояса. Я тож повинен мати якийсь блиск, в міру сили та змоги, звичайно. Я теж повинен бути таким радісним, як колектив. Я ніколи не дозволяв собі мати сумне обличчя. Навіть, коли в мене були неприємності, коли я хворий, я повинен уміти не виявляти цього перед дітьми.

А. С. Макаренко

51. Я без жалю звільняв прекрасних педагогічних працівників тільки тому, що вони завжди якусь журбу розводили. Доросла людина в дитячому колективі повинна вміти гальмувати, приховувати свої неприємності.

А.С. Макаренко

52. Вихователь повинен прагнути пізнати людину такою, якою вона є в дійсності, з усіма її слабкостями і в усій її величі, з усіма її буденними, дрібними потребами і з усіма її великими духовними вимогами... Тоді тільки буде він спроможний черпати в самій природі людини засоби виховного впливу, а засоби ці величезні!

Я.Д. Ушинський

53. У центрі етичного Я вчителя стоїть його ставлення до знань, розумової праці, науки, освіченості, читання, книжки. В образі свого вихователя діти

повинні бачити безмежну відданість розумовому життю, науці. Дітей скоряє закоханість учителя в знання. Якщо ви хочете, щоб вас шанували, будьте провідником дітей на стежці подиву, зачудування істиною, яку ви відкриваєте разом з дітьми, а дітям здається, що відкривачі – вони, ви тільки їх помічник, без якого вони не можуть обійтися. Найтонше діти пізнають вашу працю тоді, коли з вашою допомогою вони мислять, відкривають істину, зачудовуються і дивуються.

В.О. Сухомлинський

54. ...Учитель! Слово ж яке!.. Учитель! Легко сказати! В нашій країні, де вчиться кожна дитина, вчитель – це перша людина. Майбутнє наших дітей, нашого народу – в руках, учителя, в його золотім серці. Треба б, побачивши його на вулиці, за п'ятдесят метрів шапку скидати з поваги до нього.

Олександр Фадєєв

55. Великий той учитель, який проймається справою, якої навчає.

Катон Старший

56. Сократа вихваляли за те, що, маючи можливість займати громадську посаду і бути корисним своїй батьківщині, він вважав за краще служити вихованню юнацтва, заявляючи, що більш корисний державі той, хто зробить багатьох здатними управляти державою, ніж, той, хто управляв нею сам.

А.А. Коменський

57. ...Наші вчителі певні, що вони поставлені на високо почесному місці, що їм надано чудову посаду, вище за яку нічого не може бути під сонцем,..

А.А. Коменський

58. Люби вчителя, як батька, і ніде не лишайся з більшим задоволенням, ніж під його опікою.

А.А. Коменський

59. Якщо в селі вчитель – людина, сповнена любові, мудрості, з невинною душею; якщо він людина, обдарована усім тим, що необхідно для його професії – тоді він своїм способом дій стає справжнім батьком села.

Й.-Г. Песталоцці

60. ...Учитель стає на місце кращого батьку, кращої матері Він підхоплює з їхніх рук нитку виховання в тому місці, де вони вже не в змозі продовжувати. Шагу людина здатна піднести духовний рівень цілого села, розвинути в молоді сили і здібності, підвести молодь до нового способу думання, і дій.

Й.-Г. Песталоцці

61. Не викликає сумніву одне: якщо ми чогось потребуємо, то це добрих учителів. Де бракує їх там уся інша шкільна суєта в країні – п'яте колесо у возу оковамилювання, щоб людина не бачила, чого їй бракує. Отже, хто хоче, щоб школи по-справжньому сприяли належному вихованню народу, той повинен насамперед допомогти в найнеобхіднішому, а саме: щоб скрізь у країні були люди, які здатні і прагнуть виховувати молодь і керувати нею з розумінням і любов'ю, так щоб вона могла осягти мудрість життя, набратися сили і засвоїти порядок властивий її стану і положенню.

Й.-Г. Песталоцці

62. Учитель для школи – це те ж саме, що сонце для всесвіту. Він джерело тієї сили, яка надає руху всій машині. Остання заіржавіє у мертвому заціпенінні, якщо він не зуміє вдихнути в неї життя і рух

А Дістервег

63. Де шкільна справа в занепаді, винний у цьому вчитель; де вона добре поставлена, там вона цим зобов'язана вчителю.

А Дістервег

64. Усюди цінність школи дорівнює цінності її вчителя. Побувавши в першій, пізнаєш останнього значно ближче й ґрунтовніше, ніж внаслідок найдосконалішого опису. «Покажи мені своїх учнів, і я побачу тебе».

А Дістервег

65. Він – учитель за покликанням; його не можемо уявити собі ніким іншим як учителем. Викладання стало його життям, його поживою; воно нероздільно зв'язане з ним. І не дивно, що вчительська справа стає у нього вільним мистецтвом, і він на всіх своїх учнів накладає печать свого духу! Як він знаходить своє щастя в навчанні, так можна вважати щасливими тих, хто в нього вчиться.

А Дістервег

66. Справжній учитель – найкращий, найвірніший друг батьків... Почувати себе вчителем означає почувати себе другом батьківського дому.

А Дістервег

67. Вихователь, що стоїть на рівні з сучасним ходом виховання, відчуває себе живим, діяльним членом великого організму, який бореться з нещастям та пороками людства, посередником між усім, що було благородного й високого в минулій історії людей, і поколінням новим, охоронцем святих заповітів людей, які боролися за істину і за благо. Він відчуває себе живою ланкою між минулим і прийдешнім, могутнім ратоборцем істини й добра, і усвідомлює, що його справа, скромна зовні, – одна з найвизначніших справ в історії, що на цій справі ґрунтуються царства і тую живуть цілі покоління.

К.Д. Ушинський

68. Працю вчителя ні з чим не можна ні порівняти, ні зіставити. Сталевар уже через годину бачить плоди своїх турбот. Сталевар через кілька годин радіє з вогненного потоку металу – це вершиш його мрії; орач, сіяч, хлібороб через кілька місяців милується колосками і жменю зерна, вирощеного на полі.. А вчителю треба працювати роки і роки, щоб побачити предмет свого творіння; буває минають десятиріччя, і ледве-ледве починає позначатися те, що ти замислив; нікого так часто не відвідує почуття незадоволення, як, учителя; ні в якому ділі помилки і невдачі не приведуть до таких тяжких наслідків, як о вчительському. Учитель зобов'язаний перед суспільством, перед твоїми батьками працювати тільки добре; кожна крихта твоєї людської краси – це його безсонні ночі, сивина, неповоротні хвилини його особистого щастя – так вчителю часто буває ніколи подумати про себе, бо він змушений думати про інших і це для нього не самопожертва, не покірливе підкорення долі, а справжнє щастя особистого життя.

В. О. Сухомлинський

69. Вихователь – це особа, яка за дорученням народу має повсякденний доступ до найдорожчого народного багатства – розуму, думок почуттів дітей, підлітків і юнацтва. Перед ним, з одного боку, моральні цінності, створені, вистраждані протягом століть, з другого – багатство народу, його майбутнє, його надія – молоді покоління. (Вихователь творить найбільше багатство суспільства – людину. (В цьому творенні найголовнішим є вміння знайти в моральних, цінностях нашої Вітчизни і всього людства те, що треба вкласти в юні душі. Визначивши, що треба вкласти в юні душі, вихователь замислюється над тим, як настрояті своїх вихованців на сприйняття моральних цінностей.

В. О. Сухомлинський

70. ...У наших руках – найбільша з цінностей світу – Людина. Ми творимо Людину, як скульптор творить статую з безформного шматка мармуру: десь в глибині цієї мертвої брили лежать прекрасні риси, які належить добути, очистити від усього зайвого.

В. О. Сухомлинський

71. Нема в світі більш гуманних професій, ніж фах лікаря і педагога. До останньої хвилини бореться лікар за життя людини, ніколи він не дасть відчутти хворому, що його стан здоров'я поганий чи навіть безнадійний. Це азбучна істина лікарської етики. Ми, вчителі, повинні розвивати, поглиблювати в своїх колективах нашу педагогічну етику, стверджувати гуманне начало у вихованні якнайважливішу рису педагогічної культури кожного вчителя.

В. О. Сухомлинський

72. Велика виховна сила школи народжується там, де у людини, перед якою тільки відкривається Життя, є улюблений учитель.

В. О. Сухомлинський

73. Учителя не випадково називають високим іменем народний. Його мудрість творить ту складну річ, яку прийнято називати наступністю поколінь.

В. О. Сухомлинський

74. Збагнемо ці слова, Учителю! Ми горимо і згоряємо в ім'я того, щоб єднати людей узами добрих побажань. Щоб людині хотілося жити від того, що поряд з нею живуть люди.

В. О. Сухомлинський

75. Перший учитель... У кожної людини він, – як початок шляху, як перший відбиток у дитячій душі. Нехай час обдарує тебе іншими, більш цікавими і значнішими вчителями, але він назавжди лишиться тим маленьким далеким вогником, що посвітив тобі на початку шляху.

С.П.Титов

III. ОБРАЗ УЧИТЕЛЯ У КІНО

Хто такий учитель? Якими якостями він має бути наділений, щоб назавжди залишитися у серцях своїх учнів? Як змінювався образ учителя в кіно із зміною часу, суспільства? Згадаємо популярні фільми про школу та складемо етичні портрети на героїв фільмів, які були учителями.

«ПЕРШОКЛАСНИЦЯ»

Рік: 1948

Жанр: дитячий фільм

Режисер: Ілля Фрез

У ролях: Наталія Заціпіна, Тамара Макарова, Кіра Головко, Тетяна Барішева та ін.

Фільм знятий за мотивами повісті Євгена Шварца «Першокласниця» або «Як Маруся перший раз у школу пішла»

Сюжет фільму: головна героїня фільму – першокласниця Маруся, яка живе з мамою і бабусею, тато – льотчик, який постійно у відрядженнях. Маруся – капризна, розпечена, але добра дівчинка. Ось прийшов час і їй треба йти до школи. Дуже непросто довелося звикати дівчинці до шкільних порядків і звичаїв радянської школи. Але за допомогою мудрої вчительки і чуйних товаришів вона, врешті-решт, справляється зі всіма проблемами.

Учитель: красива, статна, справедлива та спокійна, яка ніколи не допускає у спілкуванні з учнями прояву гніву, крику, істерик. Вона є ідеальною. Має незаперечний авторитет.

Завдяки цим якостям досвідченій вчительці разом із учнями класу вдалося ефективно вплинути на самолюбну і примхливу Марусю Орлову, яка стала дисциплінованою і чуйною дівчинкою, відмінно закінчила перший клас. Адже Марусі дуже сподобалося в школі. Особливо Марусі сподобалася вчителька. Вона готова була кожен день чергувати і приходити в школу рано вранці, аби вчителька її похвалила..

Підготувала: **Войтко Анастасія Сергіївна**, слухач магистратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ДОЖИВЕМО ДО ПОНЕДІЛКА»

Рік: 1968

Жанр: мелодрама

Режисер: Станіслав Ростоцький

У ролях: Вячеслав Тихонов, Ірина Печернікова, Ніна Меньшикова та ін.

У 1969 р. фільм став володарем Золотого призу на Міжнародному кінофестивалі в Москві.

Головний герой – учитель історії Мельников, який є ідеальним радянським учителем. Він багато міркує, строго та вимогливо запитує. Йому знайомі і сумніви, і моменти втоми, і незадоволеності. І Мельников не завжди правий, але він це визнає, бореться, шукає, долає труднощі і сумніви. Він справедливий, розуміючий, дозволяючий своїм учням самим обирати стратегії поведінки – процес навчання у його майстерному виконанні набуває давнього духовного сенсу.

Проте він живе сам зі своєю матір'ю, і абсолютно не вміє висловлювати свої почуття, боїться бути відкритим і щирим. Несформована особистість, у якої будь-яка невдача залишає важкий слід на нервовій системі. Але при всьому цьому, він розумний і привабливий. Він все ж закохується і відкриває свою душу юній вчительці, яка колись була його ученицею. І тоді у нього з'являються і натхнення, і нові сили, щоб творити і віддавати всього себе учням і роботі.

Це добрий і світлий фільм, наповнений багатогранної любов'ю: любов'ю між молодими людьми, між людьми старшого віку, наповнений любов'ю до істини, до роботи і справедливості. Це фільм, який дає можливість поглянути на дітей з дещо іншого боку. Що таке щастя? Виявляється, все дуже просто. Щастя – це коли тебе розуміють. І все. Учениця з відкритою душею і добрим серцем дала абсолютно правильну відповідь.

Підготувала: Дерепка Яна Анатоліївна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ВЧИТЕЛЬ СПІВІВ»

Рік: 1972

Жанр: комедія, мелодрама, музичний фільм

Режисер: Наум Бірман

Автор сценарію: Еміль Брагінський

У головних ролях: Андрій Попов, Ірина Алферова, Ігор Богданов, Олександр Дем'яненко та ін.

Головний герой: *Єфрем Миколайович Соломатін* (виконує роль Андрій Попов)

Сюжет: Вдячні вихованці вчителю співу дарують рудого пса Тінга, якого той приносить у свою тісну квартиру, де живе з дружиною і дітьми. У квартирному питанні сім'ї Соломатіних відбуваються зміни – підійшла черга на нову житлову площу. Але в цей момент зникає собака, і Єфрем Миколайович щиро вважає, що самостійно пес нову адресу не знайде. Тому він, потім вся його сім'я і вихованці повертаються на свою стару квартиру до нових господарів. Паралельно йде сюжетна лінія про підготовку до огляду хору, з якого йде соліст та з'являється новий.

Портрет вчителя: Єфрем Миколайович Соломатін – учитель співів, який надзвичайно відданий своїй професії, любить музику та дітей, а також мріє про створення школи з музичним нахилом, в якій можна виховувати в учнів любов до музики, життя і людей. Визначальними рисами його характеру є доброзичливість, щирість, чесність, справедливість, дисциплінованість, відповідальність і надзвичайне почуття гумору. Єфрем Миколайович має незаперечний авторитет серед своїх учнів. Окрім того, він дуже веселий та водночас вимогливий, несе відповідальність за успіхи своїх дітей, до кожного учня проявляє уважність і дбайливість, разом з ними сумує і радіє.

Єфрем Миколайович сумлінно ставиться до праці, у своїй діяльності керується принципами гуманізму та колективізму.

Підготувала: Акімова Аліна Володимирівна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ВЕЛИКА ПЕРЕРВА»

Рік: 1973

Режисер: Олексій Корнєв.

У головних ролях:

Михайло Кононов – *Нестор Петрович Сєвєров, викладач історії;*

Євген Леонов – *Степан Семенович Ледньов;*

Ролан Биков – *Олександр Трохимович Петрикін;*

Олександр Збруєв – *Григорій Ганжа;*

Світлана Крючкова – *Неллі Ледньова, донька Степана Семеновича;*

Юрій Кузьменков – *Ваня Федоскін, староста класу;*

Наталія Богунова – *Світлана Опанасівна, вчителька російської мови та літератури, дружина Ганжі та ін.*

Головний герой: *Нестор Петрович Северов*, молодий історик, який пишається своїми знаннями. Працює вчителем у вечірній школі, є класним керівником 9 «А». Виявилось, що викладати шкільні дисципліни дуже різним дорослим людям, більшість з яких старше самого викладача, не так-то просто, особливо якщо деякі з них не хочуть вчитися ...

Нестор Петрович починає жити турботами своїх дорослих учнів. У нього закохується учениця Неллі Ледньова, батько якої вчиться в тому ж класі.

Деякі дорослі, здавалося б, учні доставляють своєму класному керівнику масу клопоту. Так, учень Григорій Ганжа потрапляє в міліцію на 15 діб за «знуцання над людиною». До того ж Ганжа при кожному зручному випадку всіляко висловлює своє зневажливе ставлення до навчання, а в школі, зазвичай, займається усім, крім навчання (наприклад, слухає по радіоприймачу хокейні репортажі). Але, незважаючи на це і на необхідність підтримування на людях офіційних відносин вчителя з учнем, Нестор і Григорій симпатизують один одному і подружилися буквально з першого дня знайомства. Справа ускладнюється тим, що дружина Ганжі працює в цій же школі учителем російської мови і літератури, однак про це Нестор дізнається не відразу, тому що Григорій зі Світланою досить довго намагаються приховувати і від педагогічного колективу школи, і від учнів той факт, що вони – сімейна пара. Роздратована відсутністю у свого чоловіка бажання вчитися і його дурними витівками, Світлана Опанасівна в кінці кінців вирішує покинути його. Тоді пригнічений Ганжа приходиться за допомогою до Нестора Петровича, і той, хоча і не відразу, але погоджується допомогти. Після його полум'яної промови в учительській, в якій він захищає свого друга, Світлана повертається до чоловіка.

Учень Гена Ляпішев не хоче вчитися і постійно хоче втекти на танці, виправдовуючись тим, що у нього незручний графік роботи. Щоб йому допомогти, Нестор Петрович вмовляє напарника Ляпішева – Олександра

Петрикіна – погодитися на другу зміну. Причому для того, щоб домогтися цього, Нестору доводиться навіть стрибнути у воду на очах у Петрикіна. Проте пізніше з'ясовується, що ці зусилля марні.

З'ясовується також, що в цьому ж класі вчиться і навіть є старостою класу Іван Федоскіно – друг дитинства Поліни, який навіть вважав себе її нареченим, проте його у свій час «обійшов» у суперечці за місце в серці Поліни сам Нестор Петрович. Оскільки Поліна при Іванові називала Нестора своїм нареченим, а Нестор пізніше розійшовся з Поліною, то тепер обидва вони не спілкуються з Поліною і вважають один одного «щасливим суперником». Іван думає, що Нестор одружився на Поліні, а Нестор – навпаки. Однак у дійсності Поліна повернеться до Нестора лише в кінці фільму, що стане своєрідним винагородою молодому вчителю за його самовіддану працю на ниві педагогіки ...

Отже, герой фільму Нестор Северов – це учитель-друг.

Підготув: Росквас Ігор Анатолійович, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ЩОДЕННИК ДИРЕКТОРА ШКОЛИ»

Рік: 1975

Жанр: кіноповість

Режисер: Борис Фрумін

Країна: СРСР

Головний герой: Борис Миколайович – директор школи, фронтовик, вчитель російської літератури, який знайшов себе в роботі з дітьми.

Сюжет: про повсякденне життя директора школи. До справи він ставиться з підвищеною вимогливістю, відповідальністю, усвідомлюючи важливість ролі вчителя в долі учнів. Він намагається розібратися в проблемах сучасності, розуміє, що і педагогічні принципи повинні стати іншими: на зміну вчительському монологу приходять діалог вчителя і учня. Необхідно визнати право молодих на власне судження. Стверджуючи у своїй діяльності принципи терпимості, поваги до особистості учня, його таланту, він вступає в конфлікт із завучем школи, яка докоряє директора в лібералізмі та потуранні. Але у власній родині у нього, на жаль, не все ідеально...

Портрет директора школи Бориса Миколайовича: вимогливий, спокійний, добрий, гуманний, справедливий, оптиміст, завжди вимагає від учня власної думки, навіть якщо вона розходиться з думкою суспільства (що у СРСР – рідкість). Учні його дуже люблять, поважають. Багато учнів запрошують його до себе на весілля, приходять до нього в гості, що свідчить про любов та повагу до нього. Тип відносин з учнями: суб'єкт-суб'єктні.

Моменти, які характеризують його як педагога:

- виховна година в класі (спокійно, виважено вирішує конфлікт, не принижуючи гідності учня, поважаючи його власну думку);
- учительська (на рівних спілкується з колегами, жартує);
- робота з складними учнями (вислухавши учня і вчительку спокійно робить зауваження учневі, а потім наодинці з вчителькою звинувачує її в тому, що учень злісно відноситься до навчання, просить звернути на нього увагу, не використовувати авторитарний режим);
- робота з батьками (хлопчик втік з дому через те, що його вдома б'ють. Директор проводить дуже жорстку роботу з батьком, захищаючи дитину).

«Каждый день в одно и то же время я иду на работу. Человек, однажды почувствовавший себя учителем, сделал выбор на всю жизнь. Я верю в тебя, мой ученик!!!»

Підготувала: Страхарська Наталія Вікторівна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ВАМ І НЕ СНИЛОСЯ»

Рік: 1980

Режисер: Ілля Фрез

У головних ролях: Тетяна Аксюта, Микита Михайловський, Олена Соловей, Ірина Мірошніченко, Лідія Федосєєва-Шукшина та ін..

Головна героїня – учитель Тетяна Миколаївна, яку поза очі учні називають Тенечкою, яка все зрозуміє, все пробачить. Це справжній друг. Вона красива, розумна, але не щаслива в особистому житті. Вона не терпить злості, підлості, двуособності.

Тетяна Миколаївна зображена доброю, інтелігентною, тендітною молододу жінкою, яка не зуміла влаштувати власне щастя. Вона намагається переконати ученицю Катю, що «життя складається не лише з любові. Тільки любов – це навіть бідність», але саме любові їй самій і не вистачає. Її історія здається навіть більш драматичною: їй уже за тридцять, вона незаміжня і для неї це свого роду трагедія : «Ну ось ти і стара діва...» У її житті є Міша, з одного боку – це можливість вийти заміж і нарешті знайти родину. З іншого – їх погляди на життя надто відрізняються. Міша не розуміє Таню, вважає, що у неї «занадто завищені мірки в житті», а їй хочеться просто бути собою. Саме почуття обов'язку перед рідними та улюбленими учнями допомагає їй жити без любові.

Уразлива, незахищена людина раптом виявляє незвичайну духовну силу там, де громадянське чуття, жіноча чуйність кличуть на бій за правду, за долі інших. Саме вона підтримує своїх учнів Рому і Юлю, які закохалися один в одного, в той момент, коли батьки не схвалюють їх стосунків.

Учитель літератури пам'ятає зі свого дитинства, що таке перша любов. Вона дорожить почуттями учнів і намагається всіляко попередити неправильні рішення їх батьків. Тетяна Миколаївна намагається вплинути на батьків підлітків, переймаючись їх першою любов'ю, «цих дітей неможна розлучати...» - ці слова вона говорить директору школи.

Для учителя характерна емація, що так важливо для професії педагога.

Підготувала: Дерепка Яна Анатоліївна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«4:0 НА КОРИСТЬ ТЕТЯНКИ»

Рік: 1982

Жанр : комедія, сімейний, радянський фільм

Режисер: Радомир Василевський

У головних ролях: Наталія Флоренська, Наталія Лісовська, Євгенія Ханаєва, Дарина Жаворонкова, Євген Лівшиць, Андрій Мягков, Світлана Немоляєва, Юрій Васильєв, Микита Мейтин, Олександр Варакін.

Студія: Одеська кіностудія

Сюжет фільму: у середню школу № 3 влаштовується молоденька вчителька російської мови і літератури, яку звать Тетяна Іванівна. Їй дають класне керівництво над класом, який вважається складним, з точки зору більшості вчителів – 5 Б (П'ятий Буйний). Враховуючи ту обставину, що у новоприбулої вчительки немає ніякого практичного досвіду в педагогічній діяльності, діти вирішують на негласному рівні всіляко допомагати своїй «класній» у нелегкій праці становлення педагога.

Учні в перший день знайомства влаштовують їй допит про ВНЗ, в якому вона навчалася (не Московський, а Ворошиловградський), про її успішність (одна четвірка з фольклору – недобре), критично порівнюючи Танечку (так охрестили її учні з першої зустрічі) з їх попередньою вчителькою. Після допиту і критики, вони починають шкодувати її, кажучи їй прямо в обличчя: «Ось горе

цибульне! Ну що ж ви нас так соромитеся, он навіть панчохи порвали», далі на своїх зборах хлопці вирішують перевиховати недолугу вчительку, оскільки «вона – розмазня», «починаюча, зелена, як коник», і взяти над нею шефство, зрозуміле занадто широко – «допомагати, вчити, виховувати, а потім, може заміж видамо», з елементами жорстокого педагогічного експерименту – «поставимо її в нестерпні умови і подивимося, як вона себе поведе». І навіть директор повертає педагогічний компас у бік школярів. На висловлене Тетянкою перше враження про свій клас: «Вони мені сподобалися», він так пояснює стан справ: «Тут весь фокус у тому, щоб ми їм сподобалися».

Батько Тетяни Іванівни говорив: «Учитель ніколи не повинен помилятися. Він не має права. Він має справу з живими людьми. Він створює саме велике чудо на світі – душу. Для Тетяни Іванівни все закінчується благополучно, вона здобуває перемогу з рахунком 4:00 .

Якості Тетяни Іванівни:

- *особистісні якості:* наївність, добродушність, дотепність, інтерес і любов до дітей, довірливість, емоційність, старанність, скромність, чуйність;

- *професійні якості:* велика любов до професії вчителя, гуманність, захоплення російською літературою, інтелектуальна активність, цілеспрямованість, наполегливість, працьовитість, спостережливість, контактність, ораторські здібності, артистичність натури, комунікативність, співпереживання (емпатія), педагогічний такт, педагогічна вимогливість, педагогічний обов'язок і відповідальність, педагогічний етикет.

Підготувала: Рибак Тетяна Миколаївна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ДОРОГА ОЛЕНА СЕРГІЇВНА»

Рік: 1988

Режисер: Ельдар Рязанов

У головних ролях: Марина Нілова, Наталія Щукіна, Федір Дунаєвський, Дмитро Дунаєвський та ін.

Сюжет: продемонстровано події буденного вечора. Після невдало складеного іспиту учні прийшли привітати вчителя Олену Сергіївну із днем народження. З радістю зустрівши гостей, іменинниця не здогадується щодо прихованої лихої цілі школярів – викрасти ключ від сейфу, де зберігаються роботи незадовільно складеного іспиту з математики.

У запалі бажання успішно вступити до вищого навчального закладу – молодь переступає межу дозволеного. Глядачі спостерігали лицемірство та зміну характеру юних героїв – від щирих і вдячних учнів до підлесливих, меркантильних та жорстоких, що йдуть на шантаж і залякування та навіть спробу насильства. Кожен із героїв демонструє особистісне падіння у процесі

досягнення мети, нехтування моральними принципами задля оцінки на «відмінно». Живучи миттєвою мрією, підлітковим максималізмом інегуманними поривами, герої так і не зрозуміли, що змінити світ можна, лише почавши із себе.

Головна героїня Олена Сергіївна – учитель, яка протидіє безнаказовості, цинізму суспільства, які стали цінностями молодих людей. Вона – борець за добро, за справедливість, за правду, тому протистоїть усьому аморальному на індивідуальному та груповому рівнях.

Олена Сергіївна говорить такі слова: «Примножувати зло? Та якби весь світ... усі люди! То що тоді? Можна і поодинці! Якщо великому світові зла скаже «ні» хоча б одна людина, одна! Зло розступиться і буде добро і справедливість!!!» Отже, як бачимо, вона прихильниця теорії гуманізму, вважає, що «мета не може виправдовувати будь-яких аморальних засобів».

Учитель – наївна, молода, красива жінка, з життєвими принципами. Учні пропонують їй поступитися своїми принципами, не бути такою «правильною», якою вона є, влаштовують їй катування вночі у власному будинку, внаслідок чого Олена Сергіївна помирає від серцевого приступу.

Підготувала: Олицька Леся Анатоліївна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ЗАПЛАТИ ІНШОМУ»

Рік: 2000

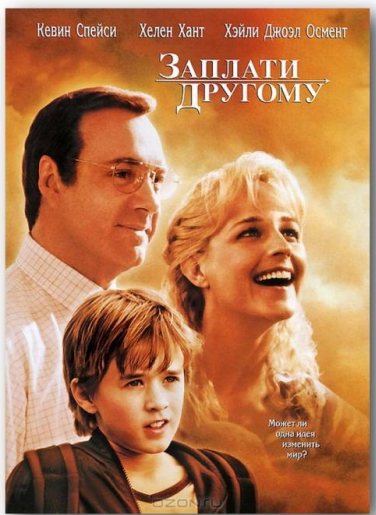
Жанр: мелодрама

Режисер: Мімі Ледер

Автор сценарію: Леслі Диксон (за мотивами книги Кетрін Раян Хайд)

Головні ролі:

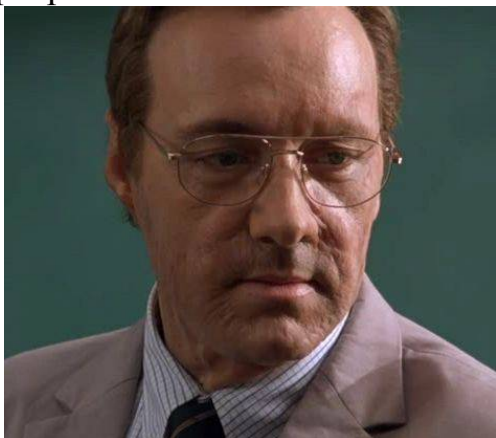
- Хейлі Джоел Осмент – *Тревора МакКінні*
- Хелен Хант – *Арлін МакКінні, мама Тревора*
- Кевін Спейсі – *Юджин Сімонет, вчитель Тревора*
- Джей Мор – *Кріс Чандлер, журналіст*

Сюжет: У центрі фільму – учень сьомого класу Тревор МакКінні, який живе зі своєю матір'ю, котра розривається між двома роботами і випиває у вільний час. Тревор намагається їй допомогти, зблизитися з матір'ю, але кожна подібна спроба призводить лише до нових конфліктів.

З нового навчального року в клас, де навчається Тревор МакКінні, приходиться новий учитель суспільствознавства Юджин. На першому ж уроці він говорить надихаючі слова про місце людини у світі та дає завдання: придумати

спосіб змінити світ і зробити спроби втілити в життя свою задумку. Ідея Тревора зводиться до безкорисливої допомоги трьом незнайомим людям, кожен з яких, у свою чергу, також допоможе трьом незнайомцям («передати добро далі») ... Теоретично кількість добрих справ має зростати в геометричній прогресії...

Портрет вчителя: достатньо суворий та прямолінійний, адже у нього є чіткі правила, яких повинні дотримуватись всі учні. З іншого боку, щирий та доброзичливий в спілкуванні з дітьми.

Юджин Сімонет чесний та справедливий, вимогливий до себе і до учнів, на своєму прикладі демонструє вихованість і делікатність, до чого привчає і своїх учнів. Він переконаний, що добро перемагає зло.

Підготувала: Акімова Аліна Володимирівна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ТРІУМФ: ІСТОРІЯ РОНА КЛАРКА»

Рік: 2006

Жанр: драма, біографія

Режисер: Ренда Хенс

У ролях: Метью Перрі, Мелісса де Соуза, Ханна Хадсон, Брендон Сміт, Ерні Хадсон, Джеррі Каллаген

Цей фільм просто чудовий, як на мій погляд, не тільки сам по собі, але і тому, що він знятий за книгою вчителя – Рона Кларка. Це реальна історія з його вчительської практики.

А.П.Чехов писав: «Учитель повинен бути артистом, художником, палко закоханим у свою справу». На мою думку, головний герой і є саме таким вчителем!

Рон вважав, що він і діти – це одна сім'я, що було неприпустимим шкільним уявленням про стосунки між вчителем та учнями. Кларк, думаючи про те, **як допомогти дітям**, створив для них особливі правила, дотримуючись яких, діти могли легко розуміти один одного, спілкуватися, довіряти один одному і т.д. Увага та переживання про кожного учня – це його внутрішній

стан, це те, без чого *вчитель* просто не існує. Згадати лише епізод із фільму, коли учні слухають останні настанови вчителя перед екзаменом: дивляться відеокасету із записами хворого Кларка. Ставлячи їм з екрана питання, від відгадує, хто сидить на столі, хто поспішає відповісти, а головне – знає їхні відповіді... Ось це і є справжній учитель. Я мрію, щоб наші вчителі зарядилися хоча б краплиною такої сили, добра, що містилось у душі Рона Кларка, а також умінням розуміти та підтримувати своїх учнів, як розумів їх головний герой фільму.

Рон Кларк розробив і впровадив у практику 55 правил, які вчать добру, розумінню, турботі один про одного, довірі, етикету, нормам моралі та поведінки. Розкриємо їх зміст.

55 правил Рона Кларка

1. При ответе любому взрослому, вы должны сказать: «Да, мэм» или «Нет, сэр». Просто кивать головой или отвечать в любой другой форме да или нет – неприемлемо.

2. Создайте зрительный контакт. Когда кто-либо говорит, держите глаза на собеседнике все время. Если кто-то делает комментарий, повернитесь лицом к этому человеку.

3. Если кто-то в классе выигрывает игру или делает что-то хорошо, мы поздравим его. Хлопки должны длиться дольше 3-х секунд, и должны быть в такой манере, которая даст соответствующий звуковой объем объём.

4. В течение дискуссии уважайте комментарии других учеников, их мнения и идеи. Когда возможно, делайте заявления, вроде: «Я согласен с Джоном, я считаю так же ...» или «Я не согласен с Сарой. У нее прекрасная точка зрения, но...», или «Я думаю, Виктор сделал отличное наблюдение, и это дало мне понять...»

5. Если вы побеждаете или делаете что-то хорошо, не хвастайтесь. Если проигрываете, не злитесь. Вместо этого, скажите что-то вроде: «Мне очень понравилась конкуренция, и я с нетерпением жду игры снова» или «Хорошая игра», или не говорите вообще ничего. Показывая свою злость или сарказм, вроде «Я не играл в серьёз» или «Ты на самом деле не так хорош», вы только показываете свою слабость.

6. Если во время разговора вас спросили, вам следует поинтересоваться о том же.

Я: «Хорошо ли прошли ваши выходные?»

Вы: «Да, я великолепно провел время. Я со своей семьей ходили по магазинам. А как на счет вас? Хорошо ли вы провели выходные?»

Будьте вежливы, покажите другим, что вы так же заинтересованы в них, как и они в вас.

7. Когда вы кашляете, чихаете или у вас отрывка, то уместнее всего будет повернуть голову от других и прикрыть рот ладонью руки, а не кулаком. После, вы должны сказать: «Извините».

8. Не чмокайте губами, не закатывайте глаза или как-то иначе не показывайте свое неуважение, используя жесты.

9. Всегда говорите: «Спасибо», когда я вам что-нибудь даю. Если вы не поблагодарите в течение 3-х секунд после получения какой-либо вещи, я заберу это назад. Нет никакого оправдания тому, что вы не выразили признательность.

10. Когда вы что-нибудь от кого-нибудь получаете, никогда не обижайте этого человека негативными комментариями о подарке или своими намеками, что подарок не произвел на вас никакого впечатления.

11. Удивляйте окружающих внезапными всплесками доброты. Найдите способ сделать что-нибудь удивительно доброе и щедрое кому-нибудь хотя бы раз в месяц.

12. Время от времени мы можем оценивать работы друг друга в классе. Если при оценке работы другого ученика, вы даете ему неверную оценку, будь-то она ниже или выше заслуженной, итоговая оценка всё же будет отличаться от той, которую поставили вы, и разница между этими отметками будет вычтена от оценки за вашу работу. Всё что вы можете сделать с работами других учеников, это поставить «X» и указать номер, где, по-вашему, неправильный результат.

13. Когда мы читаем в классе вместе, вы должны следить. Если я скажу вам читать, вы должны точно знать, где мы находимся и начать читать немедленно.

14. Отвечайте на все вопросы полным предложением. Например, если вас спросят: «Назовите столицу России?», — вы должны ответить в письменном виде следующим образом: «Столицей России является Москва». Кроме того, в разговоре с другими, важно использовать полные предложения из уважения к вопросу человека. Например, если вас спросят: «Как у вас дела?», — вы должны ответить так: «У меня все замечательно, спасибо. А у вас как?». Просто сказать: «Хорошо» — неуважительно.

15. Время от времени я буду вас поощрять за хорошее поведение, за школьные спектакли и за любые другие действия, достойные похвалы. Если вы когда-нибудь попросите у меня награды, вы ее не получите. Это грубо — просить награды за хорошее поведение. Вы должны быть хорошими и должны стараться для того, чтобы сделать себя лучше, а не для того, чтобы получить вознаграждение.

16. Домашнее задание будет выполнено на каждый день, на каждый предмет, каждым учеником без исключений.

17. Когда мы переходим от одного предмета к другому, мы должны сделать это быстро, тихо и аккуратно. Вы должны быть готовы поменять книги, подготовить домашнее задание и все необходимые материалы так быстро, как только это возможно. На всё это можно потратить 10 секунд, и мы будем постепенно сокращать его до 7 секунд.

18. Вы приложите все усилия для того, чтобы быть настолько организованным, насколько это возможно.

19. Когда я даю домашнее задание, не должно быть никаких стонов и жалоб, иначе оно удвоится.

20. В то время, когда вы находитесь с другим учителем, вы должны следовать тем же правилам, что и со мной. (Я знаю, это трудно, но это важно)

21. Мы будем следовать определенному этикету в классе. Мы будем организованными, эффективными на любом задании. Для того, чтобы это было так, мы будем выполнять следующие правила:

Не вставайте со своего места без разрешения. Исключение: Если вы больны, уходите немедленно.

Не говорите до тех пор, пока:

Вы не подняли руку или я не обратился к вам.

Я не задал вам вопрос, и вы ответили.

Вы обедаете.

Я даю вам указания (например, во время работы в группах)

22. Вы можете принести с собой бутылку воды и оставить ее на своей парте. Не спрашивайте меня, если вы хотите попить, в то время, когда я веду урок. Вы даже можете перекусить, пока другие этого не видят, и пока я не слышу, как вы едите.

23. Как можно скорее выучите имена других учителей и всегда приветствуйте их, говоря что-то вроде: «Доброе утро, мистер Грэхэм», или «Доброго дня, миссис Отиз. У вас очень красивое платье». (Примечание: Если вы находитесь вместе со своим классом, вам можно не говорить с учителями, в это время, потому что тут действует правило «не общения». Вы должны говорить с ними, если вы входите или выходите из школы, на каникулах, по поручению или при смене классов.)

24. Спускайте воду в туалете и мойте руки после посещения уборной. Когда вы в общественном туалете, используйте туалетную бумагу перед тем, как помыть руки. После того, как вы помыли руки, используйте туалетную бумагу, чтобы выключить воду, и чтобы получить еще бумаги или чтобы высушить руки. (Или используйте туалетную бумагу, чтобы спустить воду.) Ведь чего бы вам не хотелось, так это касаться чистыми руками там, где другие касаются грязными.

25. В школе часто бывают гости. Если кто-то желает посетить наш класс, я пошлю двух учеников к главному входу. У вас будет знак, приветствующий этого человека. Когда наши посетители приходят, вам следует пожать руки, представиться, и пригласить войти в школу. Перед тем, как привести его в класс, не помешало бы провести ему мини-экскурсию по школе.

26. Не жадничайте местом в столовой. Если кто-либо захочет присесть, позвольте ему или ей. Не делайте исключений. Мы – семья. Мы должны относиться друг к другу с уважением и добротой.

27. Если я или какой-нибудь другой учитель говорит с учеником или делает ему выговор, не смотрите на этого студента. Вам было бы неприятно, что на вас все смотрят, если бы у вас случилась беда или вам сделали выговор, так что не смотрите на других в

такой ситуации. Если вы тот, к кому я обращаюсь, не злитесь, что на вас все смотрят, и не беспокойтесь по этому поводу. Дайте мне знать, и я решу вопрос.

28. Если у вас есть вопросы по поводу вашего домашнего задания, вы можете позвонить мне. Если я не могу ответить на звонок, оставьте сообщение в следующей форме: «Здравствуй, мистер Кларк, это..... . Мне нужна помощь с домашним заданием по..... . Вы можете мне позвонить до : 00 . Спасибо.» И нет необходимости оставлять сообщение 14 раз.

29. Есть несколько правил этикета, связанных с едой, и вы должны им следовать. Я называю это: «Мои азы этикета».

Как только вы сели за стол, сразу же положите себе салфетку на колени. Если столовые приборы завернуты в салфетку, разверните ее и положите на колени.

Когда вы закончили кушать, положите салфетку на стол слева от тарелки. Не мните ее, вы же не хотите показаться неопрятным, но и аккуратно складывать ее тоже не стоит, ведь вы же не хотите, чтобы все думали, что вы собираетесь ее использовать снова. Никогда не оставляйте салфетку на стуле. Этим вы показываете, что салфетка слишком грязная, чтобы лежать на столе. Также, в некоторых культурах оставленная на стуле салфетка означает, что вы больше не вернетесь в этот ресторан.

Никогда не ставьте локти на стол.

Ешьте одной рукой, за исключением только, если вы разрезаете еду или намазываете на хлеб что-нибудь. Никогда не держите вилку в одной руке, а стакан в другой.

Не облизывайте пальцы. Для этого есть салфетка.

Не чмокайте губами и не жуйте громко.

Не жуйте с открытым ртом.

Не разговаривайте с полным ртом. Иногда люди прикладывают руку ко рту и начинают говорить. Не делайте этого. Подождите, проглотите пищу, затем начните говорить.

Если что-то застряло у вас в зубах, не убирайте это сразу же. Подождите, пока не пойдете в туалет, там и уберете.

Не чавкайте.

Не играйте с едой.

Если у вас упала вилка, салфетка или что-нибудь еще, ни в коем случае не поднимайте это. Это грубо и негигиенично класть что-нибудь на стол, что было на полу. Если вы подняли что-то и отдали официанту, вы должны извиниться и пойти в туалет помыть руки, прежде чем вернетесь к еде. Если что-то упало на пол, то лучшим вариантом будет попросить официанта заменить прибор другим, и не трогать упавший.

Вы должны использовать столовые принадлежности почти для всей пищи. Вот десять видов продуктов, которые вы можете есть, пользуясь лишь руками: пицца, бекон, печенье, хлеб (всегда отрывайте такой кусок, какой сможете съесть за один укус. Если вы хотите намазать хлеб маслом, то никогда не мажьте весь кусок, намажьте такой кусочек, какой вы сможете укусить, а затем намажьте следующий), кукуруза в початках (Есть ее надо в ширину, а не по кругу), хот-доги, гамбургеры сэндвичи (в том числе и бисквиты на завтрак), картофель фри и чипсы, жареная курица. спаржа (да, спаржа), небольшие фрукты (как виноград на стебле), яблоки, апельсины, морковь и т.д.

Никогда не протягивайте руки через чью-либо тарелку. Попросите передать необходимую вам вещь, например: «Не будете ли вы так любезны передать мне соль?»

Никогда не начинайте есть, пока не сядете на свое место.

Когда мы кушаем в ресторане, вы не должны приступать к еде, пока все за столом не получат свою пищу.

Вы никогда не должны жаловаться, если дорога слишком длинная, еда невкусная или если приходится ждать. Не надо портить ожидания других своим негативным мнением.

Если вы неуверенны, какой прибор использовать, начните с вилки, ножа или ложки, лежащей дальше от вашей тарелки. Слева у вас будет лежать вилка для салата с внешней стороны и вилка для обеда с внутренней. Справа будет лежать ложка для супа. Рядом будет лежать ложка, которую вы будете использовать для того, чтобы размешать кофе или чай, потом нож для салата, а затем нож для обеда. Приборы, лежащие выше вашей тарелки нужны для десерта.

Когда вы закончите кушать, не отодвигайте тарелку от себя. Оставьте ее там, где она стояла. Если вы хотите показать, что закончили кушать, оставьте нож и вилку вместе по диагонали поперек тарелки. Вилку положите зубчиками вниз, нож так же положите острой стороной вниз. Из двух предметов, вилка должна быть ближе к вам.

Никогда не кладите столовый прибор, который вы использовали, на стол. Оставьте его на тарелке или блюде.

Если вы не использовали прибор, не кладите его на тарелку или блюдо, когда вы закончили. Оставьте его там, где он лежал.

Всегда смотрите официанту в глаза, когда делаете заказ, задаете вопрос или благодарите.

Узнайте имя официанта, когда он знакомится с вами. Называйте его по имени как можно чаще на протяжении всей трапезы.

Если вам понадобилось пойти в туалет, вы должны встать и сказать: «Извините», прежде чем покинуть стол.

Когда вам предлагают десерт или спрашивают что-то вроде: «Какие стороны вы предпочитаете?» или «Какой соус вы желаете к салату?», лучше всего будет спросить: «А какие есть варианты?» Благодаря этому вы сэкономите время, и вам не придется перечислять те вещи, которых нет в ресторане.

Никогда не общайтесь с официантами, будто они слуги. Относитесь к ним с уважением и добротой и помните, они те, кто принимают заказ и приносят вам еду. Вы же не хотите быть на плохом счету у официанта?

30. После того, как мы поедим, мы приберем за собой: вытрем со столов и убедимся, что не оставили мусор на полу. Нужно быть ответственным за свой мусор, неважно, где вы находитесь, вы должны быть уверены, что не сорите.

31. Когда мы останавливаемся в гостиничном номере, следует оставить чаевые на подушке для работников, отвечающих за уборку номера после нашего пребывания. Приемлемая цена от 2-х до 3-х долларов за ночь, но зависит от стоимости номера.

32. Когда мы едем в автобусе, мы всегда смотрим вперед. Никогда не оборачивайтесь, чтобы поговорить с другими учениками, не высовывайте ничего из окон или же слезайте со своих мест. Когда мы выходим из автобуса, всегда благодарите водителя и желайте ему хорошего дня.

33. Когда мы идем на экскурсии, мы встречаем разных людей. Когда я знакомлю вас с ними, убедитесь, что запомнили их имена. Затем, когда мы уходим, обязательно пожмите руки и поблагодарите их, называя по имени.

34. Всякий раз, когда вам предлагают еду, будь-то шведский стол или угощения в классе, никогда не берите больше, чем вам действительно нужно. Вы не должны быть жадными и пытаться взять больше, чем нужно, не только потому, что это расточительно, но также и потому, что это неуважительно по отношению к другим, когда вы не оставляете для них достаточно еды.

35. Неважно где, в школе или на экскурсии, если кто-нибудь что-нибудь уронит, поднимите и верните вещь. Даже если она упала рядом с тем, кто ее уронил, будет вежливо наклониться и поднять этот предмет.

36. Когда вы подходите к двери и за вами кто-то идет, придержите дверь. Если дверь открывается «на себя», то откройте ее и встаньте так, чтобы следующий за вами прошел первым, а затем уже идите вы, а если «от себя», то придержите ее открытой после того, как пройдете.

37. Когда мы на экскурсии, будет здорово сказать пару комплиментов о том месте, где мы находимся. Например, если мы посещаем чей-то дом, то было бы неплохо сказать владельцам, что у них красивые шторы. Люди всегда немного застенчивы, когда принимают гостей, поэтому вам не помешает сделать так, чтобы они почувствовали себя более свободно.

38. Если мы посещаем другие места, например, театр или музей, будет здорово сказать, какая красивая архитектура, или сказать гида, что предоставляемые вам услуги очень хороши.

39. В течение собрания не разговаривайте и не смотрите по сторонам, не пытайтесь привлечь к себе внимание своих друзей в других классах.

40. Мы должны поддерживать образ, показывающий, что мы работаем вместе.

41. Когда вы дома отвечаете на телефонный звонок, вы должны сделать это в подходящей манере.

42. Когда мы возвращаемся с экскурсии, вы пожмете мою руку так же, как любому учителю. Вы поблагодарите нас за то, что мы нашли время для экскурсии, и вы дадите нам знать, что вы благодарны за то, что воспользовались такой возможностью. Мне не нужно чтобы вы благодарили меня, мне нужно, чтобы вы научились подходящим образом выражать благодарность, когда кто-то откладывает свои дела в сторону, чтобы помочь вам.

43. Когда мы на экскурсии, и нам нужно воспользоваться эскалатором, мы будем стоять по правой стороне. Это даст возможность свободно пройти по левой стороне тем людям, кто куда-то спешит. Когда нам нужно войти в лифт, в подземный переход или просто в дверной проем, мы подождем, пока другие выйдут, прежде чем войдем сами.

44. Когда мы строимся в линию, то ходим гуськом, расстояние между вами должно быть в 1 шаг, человек перед вами с вашими руками по бокам. Смотрите вперед все время. И никаких разговоров.

45. Никогда не влезайте без очереди. Если кто-то встал перед вами, то ничего не говорите. Пусть это будет, но дайте мне об этом знать. Я справлюсь с ситуацией. Если вы спорите с теми, кто влез без очереди, может случиться неприятность. Это не стоит того, просто скажите мне. Пожалуйста, обсуждайте споры с другими одноклассниками в похожей манере, но приходите ко мне с любыми проблемами прежде, чем вы возьмете их в свои руки.

46. Когда мы в кинотеатре, не должно быть никаких разговоров.

47. Не приносите чипсы в школу.

48. Если кто-нибудь в школе вас достает, скажите мне. Я ваш учитель, и я здесь для того, чтобы присматривать за вами и защищать вас. Я никому не позволю в этой школе задирать вас или делать то, что заставляет вас чувствовать себя неудобно. В свою очередь, я попрошу вас не брать дело в свои руки, позвольте мне договориться с другими учениками.

49. Стойте за то, во что вы верите. Вы не должны принимать ничье мнение, если ваш ум и сердце ведут вас в направлении, в котором вы чувствуете себя сильным.

50. Будьте позитивны и наслаждайтесь жизнью. Некоторые вещи даже не стоят того, чтобы из-за них расстраиваться. Держите все в перспективе и сосредоточьтесь на хорошем в вашей жизни.

51. Живите так, чтобы потом ни о чем не сожалеть. Если есть что-то, что вы хотите сделать – сделайте это! Никогда не позволяйте страху, сомнениям и другим препятствиям вставать на вашем пути. Если есть что-то, чего вы очень хотите – сражайтесь за это со всей силой своего сердца! Если есть что-то, что вы очень хотите сделать – идите и не останавливайтесь, пока не осуществите, что задумали! Если есть мечта, которую вы хотите воплотить в жизнь – сделайте все необходимое, чтобы жить этой мечтой и, в итоге, осуществить ее!

52. Примите тот факт, что вы все равно будете делать ошибки. Учитесь на них и продолжайте движение к своей цели.

53. Неважно, какие сейчас у вас обстоятельства – всегда будьте честны! Даже если вы сделали что-то неправильное, лучше всего будет признаться в этом мне, потому что я уважаю это, и часто я буду забывать про ваши дисциплинарные проступки из-за вашей честности.

54. *Carpe Diem* (Наслаждайся моментом). Вы живете только один раз. Каждый день уникален, поэтому не тратьте его напрасно. Жизнь состоит из особенных моментов, большинство из которых случаются, когда осторожность выбрасывается на ветер, и человек начинает действовать и берет день в свои руки.

55. Будьте лучшим человеком, которым вы можете быть.

Підготувала: Добровольська Ірина Костянтинівна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ОДИН ЗА ВСІХ»

Рік : 2005

Жанр: комедія

Режисер: Олександр Березань

У ролях: Георгій Дрозд, Михайло Жонін, Андрій Кирилов, Юрій Яковлев-Суханов, Поліна Войневич, Микита Горюк, Сергій Разводовскій, Віктор Цекало, Юрій Калінін, Олексій Потапенко

HIT.CK.UA

Фільм розповідає про життя невгамовного 11-Б, класу, який тероризує вчителів і директора, встановлює в школі свої порядки, а шкільне життя перетворює на карнавал. Керує цією «бандою» Женя, лідер класу, він об'єднав школярів під гаслом «Один за всіх». У 11-Б всі різні, але об'єднані однією ідеєю – розважатися, не дивлячись ні на кого і ні на що. Директор школи в розпачі звертається до неба з молитвами про допомогу. І небо почуло ... Розібратися з проблемою 11-Б присилають бойового ангела під кодовим ім'ям 07-й. Воїн світла побував не в одній гарячій точці, про нього ходять легенди. Звичайне життя 11-Б перетворюється на арену боротьби Добра і Зла.

Яскравий образ вчителя-ангела приваблює своєю терплячістю, тактовністю, глибокою силою слова. Він зміг майстерно «достукатись» до сердець своїх учнів, допомогти їм у вирішенні життєвих проблем, пояснив їм, що таке насправді дружба, любов, сміливість, підтримка і як це відрізнити від пасток, які Зло готує на кожному кроці.

Підготувала: Леженко Тетяна Дмитрівна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

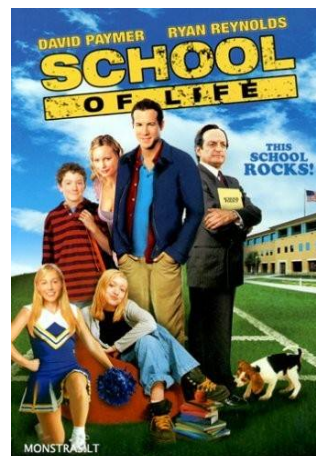
«УЧИТЕЛЬ РОКУ»

Рік: 2005

Країна : США

Оригінальна назва : School of life

Дія фільму «Учитель року» (School of Life) розгортається в одній з американських шкіл. Після несподіваної смерті одного з видатних викладачів, у школі Фолбрук з'являється молодий, неординарний, талановитий і прогресивний молодий учитель історії. Чарівний Містера Майкла Ді Анжело з перших хвилин завойовує визнання не тільки школярів, а й більшості своїх колег.

«Вчитися – це здійснювати подвиги кожен день. Особисто я вважаю, що ходити в школу – це все одно, що брати участь у зіркових війнах. Вам всім треба бути готовими до битви проти імперії зла. Імперія зла – це не наша школа, не наші батьки, і навіть не огидна за смаком їжа в їдальні. Зрозумійте, що імперія зла – це віра, віра в те, що ми обмежені в здібностях. Це не правда! Усвідомлюєте ви це чи ні, але всі ви сама досконалість. Мій вчитель навчив мене головному, розуміння того, що я сам собі вчитель, що я сам господар своєї долі. Я хочу навчити вас не хвилюватися про те, що ви робите. Хвилюйтеся про те, хто ви, що ви за людина. І тоді ніхто і ніщо не завадить вам знайти своє місце в житті» – слова героя фільму «Учитель року».

У фільмі Містер Ді (так його називають учні та колеги) показаний, як людина з абсолютно чітко збудованим світоглядом, своєрідним поглядом на життя і з власним важким досвідом, на якому ці погляди ґрунтуються. Справа в тому, що Містер Ді хворий на важку хворобу, у нього Рак легенів (про це ми дізнаємося тільки в кінці фільму). Молодий вчитель знає, що жити йому залишилося не довго. У зв'язку з цим у фільмі на перший план виходять такі філософські поняття як перемога і програш. Містер Ді розуміє, що він програє життя, але цей програш він перетворює на перемогу. За той короткий час, що йому відведено він встигає дуже багато чого – відкрити дітям погляд на багато речей і подарувати їм власний досвід.

Учитель спілкується з підлітками на рівних, при цьому не втрачаючи вчительського авторитету, завжди швидко вигадує щось цікаве і ніколи не пройде повз тих, кому потрібна допомога.

Свої заняття Містер Ді будував зовсім нестандартним чином. У перший же день занять він розставив парти кругом і дозволив дітям самим вибирати собі своє робоче місце. Кожне заняття перетворювалося на цілий творчий акт, в театральну постановку, героями якої був Містер Ді і самі діти. На уроці історії діти виходили на вулицю, переодягалися в костюми і грали у війну, викопували кістки древніх тварин (в даному випадку Містер Ді застосував метод навчання під час гри).

Далі момент гри буде основним у фільмі. Крім того, що діти грали в процесі навчання, вони грали ще й у справжню гру – баскетбол. У школі регулярно проходили турніри по цій грі, в класі була своя команда, і для дітей принципово важливим було участь і перемога в таких іграх. І найголовніше, чого навчив дітей Містер Ді – це вміння програвати: «Містер Ді навчив мене інакше ставитися до поняття виграш. Необов'язково вигравати, щоб стати переможцем. Перемога – це ще не перемога. Перемога – це коли програєш перемагаючи духом. Тому що, якщо програвати як переможець, це стає перемогою і неважливо, хто переміг насправді...».

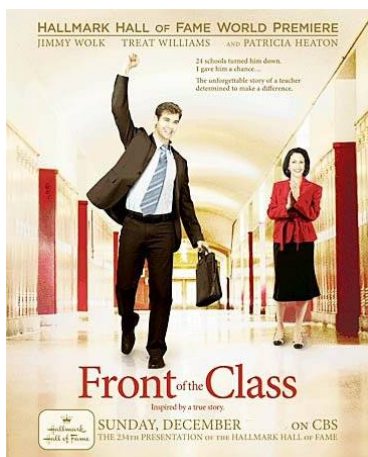
Підготувала: Дерепан Яна Анатоліївна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта»

«ПЕРЕД КЛАСОМ»

Рік: 2008

Жанр: драма, біографія

Режисер: Пітер Вернер (США)

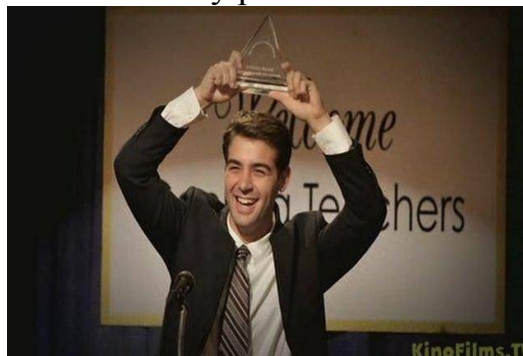

Герой фільму Бред – з 6-ти років хворіє синдромом Туретта, симптоми якого – часті моторні та вокальні тики, котрі не можливо контролювати. З самого дитинства йому завдали багато душевних ран. Ніхто його не розумів, крім мами та брата. Вчителі постійно карали його за неприпустиму поведінку, несправедливо ставились до нього, постійно відправляли у кабінет директора.

Перейшовши у середню школу хлопчик стикається з тією ж самою проблемою. Директор школи на загальношкільному концерті викликає хлопчика на сцену та перед усіма хлопчик розповідає про те, що у нього така хвороба і він не може це контролювати. На запитання директора: що ти хочеш, він відповідає: щоб до мене ставились так само, як і до інших. Після того вся школа аплодує йому та кардинально змінює своє відношення. Такий вчинок надихає Бреда стати вчителем. Тим він протистоїть усім бар'єрам та неприємностям, і навіть 24 відмови підряд не зупинили його у досягненні своєї мрії – стати вчителем.

Нарешті він отримує роботу, його прикріплюють за другим класом. У фільмі показано, як він старанно готує клас до роботи, як він підбирає потрібні дидактичні матеріали, естетично оформлює живий куточок. Побачивши список своїх учнів, він починає читати його так, ніби він читає прізвища відомих людей, котрі уже досягли багато чого у житті. Незважаючи на його проблему, учні дуже позитивно його сприймають. На самому початку їхнього знайомства він дозволив запитати його все що їх цікавить на рахунок хвороби. Розібравшись у всьому, до нього ставилися на належному рівні.

У фільмі показано, як з трепетом учитель ставилися до кожної дитини. Водночас від нього відходить велика повага та любов до дітей і вони це відчують, а з іншого боку він досить вдало контролює дисципліну у класі. Його кредо: дати шанс кожному.

Одним із учнів Бреда був Томас, котрий був гіперактивним та ще й з дефіцитом уваги. Він постійно зриває дисципліну, інші вчителі радять відмовитись від учня та перевести його у клас корекційної підготовки. Але педагог не відмовляється від нього. Згодом вчитель знаходить спільну мову з хлопчиком, зумів зацікавити його до навчання. Учень із захопленням починає вчитися та проявляє старанність.

У своїй діяльності Бред використовує безліч інтерактивних методик, дидактичних ігор, зацікавлює та надихає кожного учня. Учні в захваті від його уроків і не можуть дочекатися наступного дня, аби знову прийти до школи та побачити улюбленого вчителя. Користується повагою серед колег, керівництва та батьків.

Підготувала: Землянко Мар'яна Михайлівна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ВСІ ПОМРУТЬ, А Я ЗАЛИШУСЬ»

Рік: 2008

Країна: Росія

Режисер: Валерія Гай Германіка

У головних ролях: Ірина Знаменщикова – завуч,
Євгенія Преснікова – учитель літератури,
Валентина Лукашук – подруга Насті, Маргарита
Кутова – подруга Насті, Маріус Штандель – друг
Алекса, Всеволод Іванов – друг Алекса

Портрет вчителя: *Олександра Олександрівна* – вчитель геометрії із багаторічним стажем. Вона є відображенням вітчизняного педагога 90-х років. Людина середніх років, спокійна любить свою професію, є суворим і вимогливим учителем. У роботі з учнями дотримується суб'єкт-об'єктних відносин. Олександра Олександрівна є відповідальним педагогом і про порушення учнів вважає доцільним особисто повідомляти батькам, приходячи до них додому. Як і кожен вчитель, робить зауваження учням, але бачачи непокору – ставить двійки за поведінку.

Базовими компонентами особистості вчителя виступають комунікабельність, вимогливість і певна відчуженість у стосунках з підлітками.

У педагога чітко виражене творче та креативне мислення і хороше почуття гумору. Яскравим доказом цього є те, що Олександра Олександрівна примудряється цитувати фрази із «Карлсона» та «Чебурашки», коментуючи відповіді учнів, при цьому дорікаючи їм в тому, що ті не читають класику.

Зважаючи на достатню кількість позитивних якостей у вчителя, все ж таки ідеальною її не назвеш.

Підготувала: Янчишина Леся Олександрівна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ТАТУСЕВІ ДОЧКИ»

«Татові дочки» – російський сімейно-молодіжний комедійний телесеріал виробництва компаній «Кіноконстанта» (серії 1-60), «КостаФільм» (серії 61-370), «YBW Group» (з 371 серії) за замовленням СТС.

Це повністю оригінальний російський ситком, автори ідеї – В'ячеслав Муругов і Олександр Роднянський.

Про героїню фільму – учителя Таїсію Кирилівну

У серіалі «Татусеві дочки» Таїсія Кирилівна – директор школи №69 та вчитель хімії, де навчаються головні героїні серіалу.

Таїсія Кирилівна – щира, справедлива, вимоглива, відповідальна, чесна, намагається завжди зробити так, щоб усе було як найкраще; компетентний педагог, який щиро вболіває за свою школу.

Про героїню фільму – учителя Людмилу Михайлівну

Людмила Михайлівна – вчитель російської мови і літератури у школі № 69.

Людмила Михайлівна – компетентний педагог, який обожнює свій предмет. Вимоглива, справедлива, чуйна, добра, із почуттям гумору.

Підготувала: Голубйовська Руслана Анатоліївна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«УЧИТЕЛЬ НА ЗАМІНУ»

Рік: 2011

Жанр: драма

Режисер: Тоні Кей

У головних ролях:

Едріан Броді – учитель **Генрі Барт**

Марша Гей Харден – директор **Керол Дірден**

Семі Гейл – **Еріка**

Джеймс Каан – містер **Чарльз Сіболдт**

Кристина Хендрикс – **міс Сара Медісон**

Портрет учителя: **Генрі Барт** – **учитель на заміну**, який отримує чергове тимчасове призначення. Цього разу він викладає англійську мову і літературу в «неблагополучній» школі, де нормою є нецензурна лексика та образи в адресу учителів. Розповідь про короткий період із життя цієї школи супроводжується різними інтерв'ю, в яких Барт обмірковує про невдячність і нерозуміння, з якими учитель зустрічається у повсякденному житті.

Окрему сюжетну лінію складає спроба повернути до нормального життя юну проститутку Еріку, яку Генрі зустрів на нічних вулицях міста. Барт – сильна і благородна людина.

Але він боїться привязаності до учнів, а також до людей взагалі, тому він і працює учителем на заміну.

Підготувала: **Сюрко Катерина Олександрівна**, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

IV. ОБРАЗ УЧИТЕЛЯ У ЛІТЕРАТУРІ

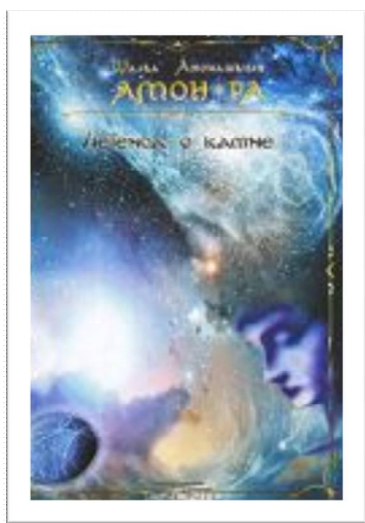
«Людина, для якої книжка уже в дитинстві стала такою необхідною, як скрипка для музиканта, як пензель для художника, ніколи не відчує себе обділеною, збідненою, спустошеною»

В.О.Сухомлинський

«АМОН РА: ЛЕГЕНДА ПРО КАМІНЬ»

Автор – Шалва Олександрович Амонашвілі (нар. 8 березня 1931, Тбілісі) – радянський, грузинський і російський педагог і психолог.

Розробник оригінальної концепції гуманної педагогіки. Гуманна педагогіка орієнтована на особистість дитини, абсолютне заперечення авторитарної, імперативної (наказової) педагогіки. Його праці – «Навчання. Оцінка. Відмітка.», «Творячи людину», «Здрастуйте, діти!», «Як живе, діти?», «Єдність мети», «В школу – з шести років», «Школа Життя», «Як любити дітей (досвід самоаналізу)», «Амона-Ра: Легенда про Камінь» та ін.

У книзі Ш.О.Амонашвілі «Амона-Ра: Легенда про Камінь» йдеться про Любов і Співчуття, Шляхи та Істини, вічні теми, які хвилюють усіх людей. Атмосфера казки відрізняється незвичайною височиною, сердечністю і теплотою. З особливою любов'ю і шануванням автор описує Образ Ісуса Христа, Шляхом якого перетинається шлях головного героя казки, маленького хлопчика по імені Амон-Ра.

Амон-Ра – маленький хлопчик, який все своє серце і душу віддає іншим людям. Моральні добродієності головного героя доцільно характеризувати за Арістотелем.

Хлопчик – мужній, розсудливий, щедрий, честолубний, не підносить себе вище інших, правдивий, дружелюбний, люб'язний. Готовий віддати своє життя за інших (і робить це у кінці твору). Усім серцем любить людей і вчить цього своїх учнів. У творі він виступає учителем – помічником Бога, несе, дотримується і проповідує заповіді Божі.

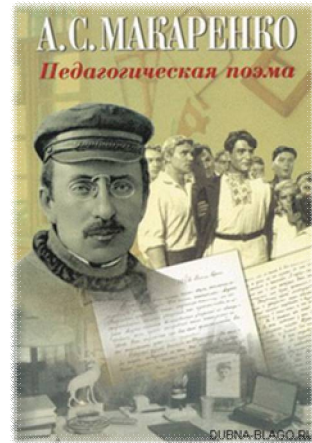
Підготувала: Голубйовська Руслана Анатоліївна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ПЕДАГОГІЧНА ПОЕМА»

Автор – Антон Семенович Макаренко
(1 березня 1888 – 1 квітня 1939) –
радянський педагог і письменник.

Є багато книг про вчителя, але хочеться розповісти про найкращу з них – це повість Антона Макаренка «Педагогічна поема».

«Педагогічна поема» А.С.Макаренка написана у 1935 році, але залишається актуальною і у XXI столітті, і є настільною книгою сучасного педагога.

Наші діти – це майбутнє громадяни країни... Наші діти – майбутні батьки і матері, вони будуть вихователями своїх дітей. Наші діти – це старість... Правильне виховання – це наша щаслива старість, погане виховання – це наше горе, наші сльози... – писав А.С.Макаренко, – починати виховувати дітей слід з раннього віку, з народження дитини.

Розповідають, що одного разу до А.С.Макаренка підійшла молода мати і запитала, з якого віку їй слід виховувати дитину. Антон Семенович запитав: А скільки ж дитині, якого вона віку? Мати сказала, що два тижні.. Ви спізналися на стільки ж, – відповів педагог...

Для виховання дитини, дітей взагалі не потрібно багато часу, – зазначає А.С.Макаренко, – а слід розумно використовувати цей час... У вихованні немає дрібниць. Необхідна продумана організація виховання: «Хороша організація в тому і полягає, що вона не випускає з поля зору найменших дрібниць і випадків», – писав А.С.Макаренко. Дрібниці діють регулярно, постійно, із них і складається життя... – зазначив великий педагог.

В основі педагогічної майстерності, – говорив А.С.Макаренко, – лежить глибоке знання своєї справи, свідомий і одночасно пристрасне ставлення до своєї справи в поєднанні з педагогічною технікою.

А.С.Макаренко зазначає, що майстром педагогічної справи може стати, якщо йому допоможуть і якщо він працює.

Звертаючись до вчителя, А.С.Макаренко говорив: «Я впевнений, що всі люди однакові. Я працював 32 роки і кожен, хто працював більше чи менше тривалий час – майстер, якщо він не ледар. І кожен з вас, молодих педагогів, обов'язково стане майстром, якщо він не покине розпочатої справи, наскільки він оволодіє майстерністю, – залежить від власної напористості...»

Педагогічна майстерність, як стверджує А.С.Макаренко, – обов'язково передбачає наявність педагогічної техніки. Ці питання А.С.Макаренко розглядає у «Педагогічній поемі». Ознаками педагогічної майстерності є:

- орієнтація вихователя в будь-яких обставинах;
- індивідуальний підхід до учня;
- вміння організувати колектив;

- стиль, тон педагога – сукупність усіх форм, методів і засобів виховання;
- педагогічний ризик – педагогічна інтуїція, яка підказує, що у заході є ймовірності 99%;
- знання наук про навчання і виховання – педагогіки, психології тощо.

Значення педагогічної майстерності А.С.Макаренка в умінні поєднати теорію з практикою.

Успіх педагогів у великій мірі залежить від оптимального поєднання педагогічної майстерності з педагогічною технікою.

Педагогічна майстерність забезпечується:

- вмінням вести себе як педагог;
- вмінням вивчати вікові та індивідуальні особливості дітей та враховувати їх в різних обставинах;
- вмінням поєднувати особистий вплив на виховання з впливом колективу (педагогіка паралельної дії);
- вмінням негайно раціонально реагувати на ті чи інші випадки вихованців, знайти потрібні ефективні засоби впливу.

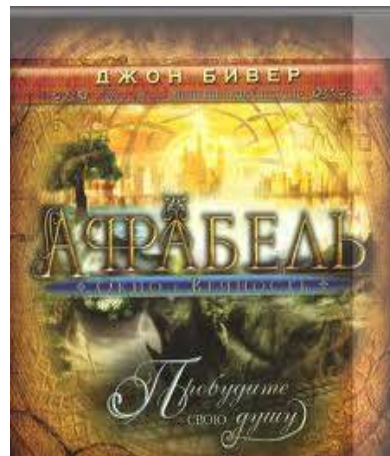
А це вже питання педагогічної інтуїції та етики.

«Педагог повинен мати покликання до своєї справи», – писав А.С.Макаренко.

Для педагогічної діяльності потрібні не лише знання, а й спеціальні навички, зокрема організаторські. Вихователь повинен вміти організовувати дітей, знати, чого він хоче в даний час і чого не хоче. «Я став дійсно майстром тільки тоді, коли навчився говорити «Іди сюди» з 11-20 відтінками, коли навчився давати 20 нюансів у постановці обличчя, статури, голосу», – писав А.С.Макаренко.

Підготувала: Добровольська Ірина Костянтинівна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«АФФАБЕЛЬ»

Автор: Джон Бівер (нар. 2 червня 1959) – евангеліст, проповідник и автор літературних християнських бестселерів

Рік видання – 2011

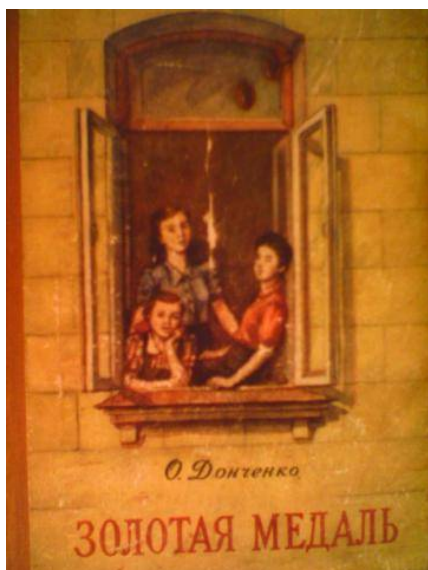
Сейджес – один із вчителів школи м. Ендель. Сейджес характеризується особливою мудрістю та великою силою духу. Він є хорошим наставником для своїх учнів, котрі цінують і поважають його. Відзначається особливою педагогічною майстерністю, оскільки зміг так організувати навчальний процес, щоб кожен міг розвивати свої природні здібності та нахили і водночас викоринювати негативні якості. Так, наприклад Незалежного, котрий відзначався егоїстичністю та байдужістю до інших, він поставив на посаду «Збирач скарг». Цим самим учень став більш чуттєвим до інших.

Сейджес користується сильним авторитетом серед учнів школи, оскільки є чуйним та справедливим і підтверджує власним життям те, чого навчає. Він не робить поспішних висновків про вчинок учня, поки до кінця у всьому не розбереться і не з'ясує усіх деталей того, що відбулося. Завжди готовий вислухати і дати добру пораду. Навіть, коли один учень не погодився з його поглядами та з тим, чого він навчав, учитель не засуджував його та не нав'язував свої думки. А сказав, що він сам зробив цей вибір і має на це право.

Сейджес завжди готовий прийти на допомогу, цікавиться тим, як живуть його вихованці. І навіть, коли деякі з них закінчують своє навчання у школі Енделя, він все одно продовжує час від часу спілкуватись з ними, запитувати, як протікає їхнє життя. Після закінчення школи, колишні учні і теперішні, реалізовані особистості із повагою ставляться до свого вчителя, прислуховуються до його порад і раді допомогти йому у тих чи інших ситуаціях. Сейджес навчає, як правильно жити, чому слідувати та на що ставити акцент. Він настановляє своїх учнів на достойне, праведне життя, котре приведе до того, що вони потраплять у країну Аффабель, де будуть царювати із царем Джейліном.

Підготувала: Землянко Мар'яна Михайлівна, слухач магістратури зі спеціальності «початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ЗОЛОТА МЕДАЛЬ»

Автор – Олесь Донченко

(19 серпня 1902 – 12 квітня 1954) – український радянський дитячий письменник і поет

Рік видання – 1954

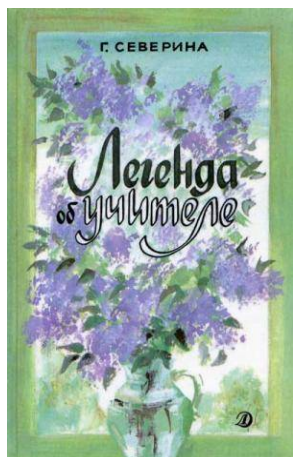
У повісті розповідається про видатного вчителя історії, який пропрацював у школі понад 30 років.

Головний герой: Голуб Юрій Юрійович – вчитель історії від Бога.

Він говорив неголосно і просто. Мова його лилася легко і невимушено. В його голосі бриніли десятки несподіваних і живих інтонацій, він умів з перших слів заволодіти увагою всього класу, і уроки його були цікавими і завжди здавались учням короткими. Кожен новий урок був для Юрія Юрійовича джерелом творчості. Він ненавидів байдужих ремісників і прищеплював учням думку, що людина повинна бути творцем у кожній професії. Він любив своїх учнів батьківською суворою любов'ю і знав, що і вони його люблять. Багато з них звірялись йому в горі й radoщах, просили поради, розповідали про свої таємниці, ділилися заповітними мріями. Це було радісною нагородою за довгі роки праці. Його педагогічні якості: ерудованість, емоційність, вміння зацікавити учнів, доброта, відповідальність, акуратність, компетентність, скурпульозність.

Підготувала: Леженко Тетяна Дмитрівна, слухач магістратури зі спеціальності «початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ЛЕГЕНДА ПРО ВЧИТЕЛЯ»

Автор: *Северіна Галина Іванівна*

Жанр: проза

Мова: російська

Рік: 1989

Видавництво: Дитяча література

Місто: Москва

Пам'яті вчителя 127-ї московської школи Я. Є. Северіна і його учнів, загиблих на фронтах Великої Вітчизняної війни, присвячується.

Повість про школу 30-х років, про старшокласників, про любов, про молоду сім'ю. У центрі повісті – вчитель, мужній, благородний чоловік, що зробив величезний вплив на своїх учнів і життям своєї підтвердив висоту своїх моральних принципів. Прообразом його був учитель московської школи, який пішов у перші дні Великої Вітчизняної війни на фронт разом зі своїми учнями.

У повісті ведеться розповідь від імені Натки Дичкової, до заміжжя у Галини Северіної було прізвище Дико. Ця книжка про справжню, чисту любов, причому між учителем і ученицею, і про дружбу, і про суворі роки війни. Протягом усієї повісті героїня порівнює себе з Наташею Ростової, і взагалі часто говорить про «Війну і мир». Вона – з робочих околиць, з простої сім'ї. Він – з колишніх. Перша зустріч була смішною і незграбною. Але й потім цей незрозумілий, як не від світу цього, з чорною бородою, чоловік швидше лякав і відштовхував її, ніж притягав. Як і всі – вона безмірно його поважала, але й боялася.

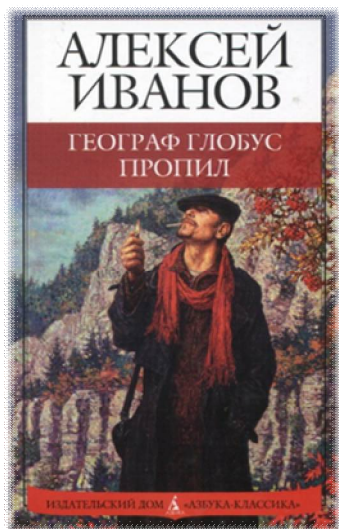
Яків Євгенович Северин був учителем фізики і найяскравішою особистістю в школі. Його любили навіть ті, хто не цікавився фізикою. З ними Яків Євгенович залишався після уроків на додаткові заняття. Однієї з учениць зовсім не давалася академічна наука. І одного разу вчитель сказав їй: «Галю, навіщо тобі фізика? Ходімо краще в РАГС!..» А потім почалася війна – вчитель слідом за учнями вирушив на фронт, тому що не міг вчинити інакше: хлопці приходили до нього попрощатися перед від'їздом на фронт...

Головна думка твору: «Згори як фенікс зі своїми учнями на полі бою, щоб відродитися у душах майбутніх поколінь».

Вчитель загинув смертю хоробрих в 1942 році, а Галина Северіна написала книгу в пам'ять про чоловіка: «Легенда про вчителя».

Підготувала: **Рибак Тетяна Миколаївна**, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ГЕОГРАФ ГЛОБУС ПРОПИВ»

Автор – Іванов Олексій Вікторович

Рік видання – 2003

Головний герой – Віктор Сергійович Служкін, який переживає кризу по всіх фронтах. Він повертається в рідне місто, щоб почати нове життя. Невиправний романтик, оптиміст і жартівник, тут він тягне непомітне існування зі своєю сварливою дружиною і донькою в маленькій квартирі в одному з російських міст під назвою Перм. Єдине місце, куди йому вдається влаштуватися – місцева школа, де він починає викладати географію. І дістаються йому дев'яті класи – «А», «Б» і «В» – один складніше іншого.

Трапляється так, що в його кабінеті географії для уроку виявляється «всього чотири наочних посібники: глобус, шматок польового шпату, фізична карта острова Мадагаскар і портрет Лаперуза». Начебто вчитель зобов'язаний вчити, але немає учнів, зобов'язаних вчитися, та і як вчити з одним лише глобусом і однією фізичною картою?

Звідси нам стає зрозуміло назва роману: «Географ глобус пропив», «Географ» і «глобус» – ясно, залишається лише слово «пропив», але і це можна пояснити: п'є сам Служкін, п'ють його найкращі друзі і приятелі, п'ють його учні – старшокласники. Тільки насправді географ свій глобус не пропив, його викрали з кабінету географії. Тому можна сказати, що назва роману носить іронічний сенс. Читач також повинен звернути увагу на постановку наголосу в першому слові «пропив». За допомогою цього наголосу заголовок роману набуває характеру ритмічно організованою дражнилки.

Роман, який починався як твір відверто гумористичний, вже до середини переходить на трагікомедію – жанр, в якому, мабуть, і слід писати про сучасне життя.

Автор намагається знайти відповідь на питання: «Чому ж молоді вчителі не затримуються в школі надовго?». Проблема в тому, що в сучасній школі молодий учитель працювати практично не може. По-перше, це пояснюється матеріальною стороною питання. Професія вчителя сьогодні є малооплачуваною, і це ні для кого не секрет. Матеріальний стан вчителя залишає бажати кращого. У вчителя Служкіна («Географ глобус пропив») є сім'я, яку потрібно утримувати. У романі дружина Служкін дуже незадоволена його новою роботою, тому що вона не додає достаток у сім'ї. По-друге, це професійна слабкість молодого педагога. Перша слабкість виявляється в недостатньому знанні свого предмета («Ти, географ, хоч пам'ятаєш, хто відкрив Північний полюс? – запитав Будкін. «Нансен ... – невпевнено сказав Служкін. – Або Амундсен. А може, Андерсен. У мене не ця географія. У мене економічна. У школі на мене всім начхати: гарний – не добрий, а вийми та поклади, все одно іншого вчителя немає»).

Інша суттєва проблема в перший час роботи – це вміння «тримати клас», керувати і направляти протягом уроку учнів у потрібне русло.

Служкін ж, ще сам недавно із задоволенням знущався над своїм класним керівником, про що він сам нерідко згадує в романі, тепер стикається з самими справжніми нелюдами, яких тут же прозивають «зондеркомандою». Опинившись біля дошки перед класом, він, природно, зазнає невдачі. Учні над ним жартують, але він намагається не звертати на це уваги.

«У клас з ревом, криками і гуркотом ринула натовп дев'ятикласників. Служкін чекав, поки всі розсядуться. Нарешті суцільний гвалт перейшов у стриманий гомін, і весь клас. Очікув втупився на вчителя. Служкін піднявся.

- Що ж , здрастуйте, дев'ятий «в», – сказав він.

- Привіт ! – запищали з задніх парт.

- Давайте знайомитися. Мене звуть Віктор Сергійович. Я буду вести у вас географію весь рік ... Для уроків вам буде необхідний загальний зошит ...

- Зошит? ... – дружно обурилися дівчиці з передніх парт.

- Раніше зошитів не потрібно було ! ..

- Не будемо заводити ! – кричали з задніх парт. – Ідіть в баню! ..

- Тихо! ! – гаркнув Служкін. – Закрити роти !!»

І по-третє, це неминучі конфлікти з адміністрацією. Молоді вчителі більше за інших піддаються нескінченній критиці директора і завучів, догматичній моралі, а також суворим доганам за необдумані проступки. З цими ж явищами стикається герой твору: географ Служкін з першого ж дня роботи вступає в небезпечний конфлікт із завучем Розою Борисівною. Учнівські «пустощі» виходять далеко за межі допустимого, але у відповідь на скарги завучу Служкін чує лише демагогічні моралізаторство: «Мабуть, Віктор Сергійович, ви самі в цьому винні. Дисципліна на уроці завжди залежить від педагога . А педагог – це людина, яка не тільки знає свій предмет, але вміє і інших змусити його знати. Це вміння набувається лише в спеціальному вищому навчальному закладі – педагогічному інституті. Якщо вам не довелося навчатися там, то не варто братися за справу, яку ви свідомо не зможете зробити ... Двійки треба ставити за відсутність знання в учня, а не за відсутність педагогічної підготовки у вчителя. А кричати, як ви висловилися, не можна ні в якому разі . Діти і вдома відчують досить стресів. Школа повинна коректувати недоліки батьківського виховання, а не повторювати їх і тим більше не посилювати».

Молоді учителі прийшовши працювати в школу, тут же зустрічаються із низкою гострих проблем, яких не помічають інші і які не дають їм спокою. Вони бачать не тільки те, наскільки змінилася типологія підліткового свідомості, а й те, як сильно змінилися взаємини учнів і вчителів.

Підготував: Росквас Ігор Анатолійович, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ПЕРШИЙ ВЧИТЕЛЬ»

Автор: *Чингіз Айтматов Торекулович (1928 — 2008), російський і киргизький письменник*

Рік видання – 1962

Головний герой – молодий вчитель Дюйшен відправляється у віддалений киргизький аул, щоб вчити там місцевих дітей. Через брак коштів, жителі селища переобладнали під школу стару місцеву стайню, де і відбувався процес навчання.

Маленькі учні – знедолені діти, які виховувалися так, що головна праця для них полягала у сільськогосподарській роботі, але ніяк не в навчанні. Серед них маленька сирота Алтинай, яка після смерті своїх батьків змушена була жити в родині свого дядька. Дівчинка не знала доброго ставлення до себе, рідні змушували її працювати на землі, всіляко перешкоджали тому, щоб вона відвідувала школу. Через деякий час рідні продали її багатій людині в дружини, проте завдяки втручання вчителя, який звернувся до правоохоронних органів, Алтинай вдалося врятувати. Дюйшен відправив дівчинку в дитячий будинок, де вона змогла продовжити навчання і завдяки цьому змогла досягти високих життєвих успіхів. Незважаючи на те, що повість займає два аркуші, автор зумів викласти в ній і варварські життєві підвалини суспільства, і силу духу людини, який знайшов у собі мужність втрутитися в процес фактично знищення іншої людини. Учитель Дюйшен – це борець за справедливість, будівельник нового цивілізованого світу, який сповідує норми гуманності, доброти і чесності.

Портрет вчителя: першого вчителя Дюйшене Таштанбекова у повісті показано справжнім героєм. Це молодий хлопець, який приїхав в аул Киргизії для того, щоб навчати місцевих дітей. Задля цього він терпить труднощі і злигодні, зносить глузування й образи. Він не просто вчить дітей. Спочатку він повністю облаштовує приміщення для школи, рубає дрова для опалення.

Кожного ранку він збирає дітей і веде їх до школи, переносючи на плечах через холодні струмки. Це свідчить про величезну відданість справі.

Героїчний вчинок Дюйшена змушує жителів аулу задуматися про те, наскільки правильно вони живуть і чи не застаріли їх суспільні норми. Поступово Дюйшен набуває все більше прихильників своїх ідей, люди погоджуються з тим, що треба щось змінювати у своєму житті. Дюйшен стає своєрідним мостом, по якому люди переходять від похмурого варварського минулого в світле, вільне майбутнє, де незалежність людської особистості найвища цінність. Айтамтов зумів створити образ справжнього комуніста, який сміливо втілює в життя ідеї соціалістичного ладу, як невід'ємну частину культурного перетворення. Головний герой яскравий представник нового покоління, прогресивного, що має широкий кругозір і готового пожертвувати багатом заради становлення справедливості.

На перший погляд, може здатися, що цей твір – пропаганда комунізму, соціалістичного ладу. Але якщо вдуматись, то Дюйшен постає як дійсно людина, яка віддана своїй справі, яка не дивлячись на будь-які труднощі, реалізовує велику мету – навчання і виховання дітей.

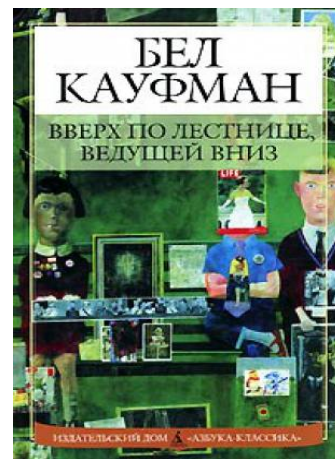
Підготувала: **Страхарська Наталія Вікторівна**, слухач магістратури зі спеціальності «початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ВГОРУ ПО СХОДАХ, ЩО ВЕДУТЬ ДОНИЗУ»

Автор: *Бел Кауфман (нар. 10 травня 1911 р.)* – американська письменниця.

Рік видання – 1965

Це роман про школярів і їх вчителів, дітей і дорослих, про тих, хто йде проти системи. Книга починається словами: «Привіт, училка!» і закінчується словами: «Привіт, зубрилка!», а між цими двома репліками листи, листи, листи – крики людей, які сподіваються, що їх почують.

Героїня роману: *молода вчителька Сільвія Баррет*, яка після закінчення коледжу приходить в школу для важких дітей «Келвін Кулідж Хай Скул», сподіваючись зацікавити учнів своїм предметом – англійською літературою, але швидко виявляє, що учні здебільшого байдужі, більшість колег абсолютно байдужі до життя школи, а сам хід життя підпорядковується безглуздим бюрократичним нормам. Поступово вона розуміє, що саме тут перед нею відкривається можливість дійсно вплинути на розум і серця учнів. Молода учителька зустрічається з тим, що знання, отримані в університеті, вона навряд

чи може застосувати на практиці. Відірваність дисциплін вищої школи від дійсності – це перша проблема, з якою їй доводиться зіткнутися.

Як новенька і не заслужила особливих привілеїв вона відразу ж отримує клас особливо відстаючих учнів. Ці діти кинуті всіма вчителями, викладацький склад постійно змінюється. Їм нікого не вдається не тільки полюбити, вони навіть не встигають ні до кого звикнути. Неважко зрозуміти їх озлобленість і настороженість по відношенню до Сільвії.

В таких умовах все життя вчителя – це подвиг. Сільвію Баррет рятувало від розпачу часто тільки почуття гумору. А ще вона любить свою професію і людей. Мабуть тому у неї дещо виходить.

Сільвія дуже спокійна, врівноважена, компетентна учителька, яка проявляє героїчну терплячість до учнів та намагається до них прислухатись і зрозуміти їх. У своїй роботі вона намагається дотримуватись суб'єкт-суб'єктних відносин з учнями. Дякуючи наполегливості, стриманості, розумінню молодому учителеві вдається поступово досягати успіхів у своїй нелегкій справі. Її «особливо відстаючі» учні починають змінюватися. Деякі більше читають, деякі просто ходять в школу, деяким починає подобатися те, що вона викладає.

Будь-які відносини між людьми (тим більше відносини вчитель – учень) повинні ґрунтуватися на повазі, довірі і любові. Але тільки з часом Сільвія Баррет розуміє, як важко любити по-справжньому. Адже це означає пустити того, кого ти любиш, в своє серце, боліти його біллю, перейматися його проблемами, радіти його радощам. Перед Сільвією постає спокуса – втекти від цих труднощів, сховатися у затишок, забезпечене життя.

Вчинки, продиктовані любов'ю, можуть здаватися абсолютним божевіллям для світу, який живе особистими інтересами. Сільвія Баррет змогла залишитися в школі. Бел Кауфман і її героїня – це ентузіасти, які допомагають людям йти вгору по сходах, що ведуть вниз. Якщо ентузіасти підуть, пропаде надія.

Підготувала: Янчишина Леся Олександрівна, слухач магистратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ДЖЕЙН ЕЙР»

У цій книзі розповідається про Джейн Ейр, яка працювала гувернанткою в маєтку містера Рочестера, вона була сиротою.

У Рочестера була племінниця, котра жила у притулку для дітей. Коли Рочестер забрав її до свого маєтку, вона ні з ким не спілкувалась. Джейн дуже любила дітей. У неї не було освіти, і вона не була освіченою. Коли Джейн побачила дівчинку, вона її дуже сподобалась. Вона почала з нею займатись, вчила її читати, писати, малювати.

Джейн була врівноважена, хороша, толерантна, вона себе вела як учитель, освічена, доросла, добра.

На мою думку, вчителем можна бути лише від Бога, так як Джейн, у неї не освіти, але вона змогла дівчинку навчити усього. Педагог повинен мати покликання до своєї справи, – писав А.С.Макаренко. Для педагогічної роботи потрібні не лише знання, а й спеціальні навички такі як організаторські. Вихователь повинен вміти організовувати дітей, знати чого він хоче в даний час і чого не хоче.

Підготувала: Олицька Леся Анатоліївна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

«ПЕРШИЙ ДИКТАНТ»

Автор: Остап Вишня

Незабутніми залишаються для людини не лише роки дитинства, а й шкільні літа. Образ улюбленого вчителя живе у спогадах довгі роки. Назавжди зберіг у своїй пам'яті першу свою вчительку відомий письменник-гуморист Остап Вишня.

З великою симпатією зображує автор сільську вчительку Марію Андріївну. «Вчила нас доброї душі старенька вчителька Марія Андріївна, маленька, роками вже згорблена бабуся, що весь час закутувалася у теплу хустку і все – кахи! кахи! Усе кахикала».

Марія Андріївна була добра, ласкава, лагідна. Вона відкривала сільським дітям дорогу в широкий, захоплюючий світ знань. Намагалася, щоб діти старанно вчилися. Уміла все докладно і дохідливо пояснити. Ще вона була дуже турботлива і по-материнськи ставилася до своїх учнів.

«Як закрутить було взимку хуртовина, ніколи вона нас, хутірських школярів, не пустить було додому на хутір, залишить у школі на ніч, дасть кулешику чи яєчні насмажить, чайком напоїть, та ще й з цукерками, біля груби на підлозі рядно простеле, а на рядно кожушину, подушку покладе.

– Спійть, дітки!»

Серед учнів і батьків Марія Андріївна користувалася заслуженим авторитетом і повагою. «Такій учительці, як наша, низенько вклонятися треба», – казала мати Остапа.

Але, незважаючи на вік та хвороби, Марія Андріївна продовжувала працювати, тому що в околиці не було іншого вчителя. А найголовніше, вона безкінечно любила дітей, любила свою роботу.

За свою любов до дітей, до своєї роботи Марія Андріївна користувалася великою повагою з боку селян та учнів, вона була справжньою народною вчителькою.

Підготувала: Дерепка Яна Анатоліївна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта»

V. ЕТИЧНИЙ ПОРТРЕТ УЧИТЕЛЯ У СТУДЕНТСЬКИХ ТВОРАХ

Етичний портрет педагога складається з таких особистісних якостей:

- тактовність;
- делікатність;
- чуйність і доброта;
- терпимість;
- чесність;
- душевна щирість;
- почуття гумору;
- справедливість;
- відповідальність;
- благородство;
- вихованість.

Також до етичного портрету педагога варто віднести такі професійні якості:

- повагу до вихованців;
- педагогічний оптимізм;
- чітке розуміння душевного стану дитини;
- прагнення підняти авторитет кожної дитини;
- виявлення інтересу до справ кожного вихованця;
- щирі та природні почуття;
- здатність максимально себе мобілізувати на спілкування з дітьми, їх батьками та колегами.

Підготувала: Голубйовська Руслана Анатоліївна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Як на мене справжній вчитель звичайно має бути професійно компетентним, що передбачає професійні знання, уміння та навички, а також ефективне їх використання в педагогічній діяльності. Але однієї професійної компетентності замало. Вчитель має практично володіти загальною людською культурою: достойна поведінка, стиль спілкування, зовнішній вигляд тощо. У даній професії велику роль відіграють особистісні якості педагога. Він має любити дітей та свою професію, бути справедливим, чесним, чуйним, працелюбивим, наполегливим, стійким (вміти контролювати свої емоції), повинен мати хороші комунікативні здібності, вміти впливати словом, вміти вмещувати в собі кожного учня, колег і батьків, розуміти той факт, що всі не можуть бути ідеальними і не можна рівняти всіх під свої стандарти. Для вчителя не припустимо заздрити, лукавити (лицемірити), принижувати гідність

дитини, нахабно поводити себе, зловживати своїми повноваженнями, наговорювати, ображати інших тощо.

На мою думку, вчитель має бути духовно-моральним авторитетом для учнів, а це можливо тільки тоді, коли він буде християнином, що передбачає не тільки словесне вшанування Бога та Його заповідей, але підтвердження своїх слів власним життям. Вчитель, котрий дійсно любить Бога, зможе бути світлом для дітей, колег і батьків. Саме тоді можна буде говорити про силу виховного впливу педагога.

Підготувала: Землянко Мар'яна Михайлівна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Саме вчитель є тим фундаментом, на якому зростає суспільство, тому що в кожній людині – від президента до робітника – був свій учитель. Ніхто без нього не відбувся би як особистість.

Справжній учитель – це особа, яка:

1. Характеризується високим рівнем педагогічної майстерності.
2. Ерудована.
3. Творча (це оригінальний і високоефективний підхід учителя до навчально-виховних завдань, збагачення теорії та практики виховання і навчання).
4. Володіє педагогічною етикою (це зведення норм і правил поведінки, які характерні особистості педагога в його професійній діяльності).
5. Учитель має бути яскравою особистістю, енциклопедією знань, якого із захопленням слухаєш на уроці, з яким цікаво провести дозвілля.
6. Учитель має володіти величезним талантом любові, безмежною відданістю своїй справі, щоб на довгі роки зберегти бадьорість духу, ясність розуму, свіжість вражень, сприйнятливність почуттів.
7. Це педагог, якого із вдячністю згадують впродовж років після закінчення школи.

«10 золотих правил» творчого вчителя

1. Безмежно люби дітей.
2. Ніколи не будь нудним.
3. Йди вперед, не зупиняйся.
4. Не будь байдужим.
5. Завжди шукай «нове».
6. Не нервуй.
7. Веди здоровий спосіб життя.
8. Не думай про минуле, не бійся майбутнього.
9. Не марнуй часу.
10. Будь вимогливим.

Підготувала: Леженко Тетяна Дмитрівна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта»

Сучасний вчитель... Який він? Які вимоги ставить перед ним суспільство? Перш за все, сучасний вчитель має бути таким, яким він хоче бачити своїх вихованців, як говорив К. Ушинський. Моральні якості вчителя відіграють велику роль у вихованні та навчанні учнів. Бо не кожна дитина може бути відмінником, а от людиною вона повинна стати. І саме сформуванню майбутньої особистості – перше завдання вчителя.

Любов до дитини – це, за словами В. Сухомлинського, «плоть і кров вихователя як сили, здатної впливати на духовний світ іншої людини. Педагог без любові до дитини – це все одно, що співак без голосу, музикант без слуху, живописець без відчуття кольору». Йдеться про мудру, добру й вимогливу любов, що вчить жити.

Справжній педагог повинен працювати на майбутнє, випереджати свій час. Його має хвилювати не лише окрема індивідуальність, а світ людей. Завдяки цьому педагогічна професія стає творчою місією. Місія педагога – це не лише його власні інтереси, мотиви, плани. Він є посередником між дітьми та системою ідей, традиціями, культурою свого народу і людства. Його обов'язок – виховувати гідних людей, здатних примножувати здобутки людської цивілізації.

Важливу роль відіграють особистісні якості педагога, його чутливість до іншої людини, гуманність у помислах і діях. Але це не знижує актуальності такої його риси як вимогливість. Всепрощення, безпринципність, поблажливість до учнів, потурання їхнім слабостям, байдужість до негативного в їх навчанні, праці та поведінці завдають великої шкоди вихованню особистості. Більшість видатних педагогів обстоювала єдність вимогливості й поваги, бо саме у вимогливості до людини й полягає повага до неї.

Працю справжнього педагога живить віра в людину. Він повинен бути оптимістом, глибоко вірити у сили й можливості дітей, бачити насамперед усе краще, що їм притаманне, «проекувати хороше» (А. Макаренко). Учитель має підходити до кожної дитини з оптимістичною налаштованістю, навіть, якщо ризикує помилитися. Водночас він не повинен ідеалізувати їх позитивних рис, ігноруючи їх недоліки.

Обов'язковою нормою в ставленні учителя до учнів є справедливість. Будь-які прояви несправедливості з боку педагога (виділення «любимчиків», необ'єктивне оцінювання знань, необґрунтовані вимоги, безпідставні обвинувачення, упередженість тощо) ранять дитячі душі, обурюють учнів і завдають непоправної шкоди справі навчання й виховання.

Важливою для вчителя є позитивна емоційна налаштованість, яка виявляється в умінні залишати за дверима школи неприємні переживання, поганий настрій. Водночас він не повинен приховувати свого невдоволення чи навіть обурення, якщо учні того заслужили. Гнів, як і радість, повинні бути педагогічно спрямовані, не переходити меж, за якими вони стають шкідливими у вихованні.

У стосунках з учнями завжди потрібне почуття міри, неприпустимість крайнощів, що виходять за межі пристойності й педагогічної доцільності.

Учитель завжди має бути твердим, непохитним, послідовним у своїх вимогах і водночас гнучким, здатним переглядати окремі свої рішення і вимоги, якщо це зумовлено конкретними обставинами та інтересами справи. Він є старшим другом, товаришем учнів, але насамперед, їхнім наставником, керівником. Тому дружні взаємини учителя й учня не повинні переходити у фамільярність та панібратство. Учитель, якому властиве відчуття міри, рішуче і неухильно вимагає від учнів виконання своїх обов'язків, будучи при цьому розсудливим, спокійним. Він завжди доброзичливий, але не ліберальний, чемний і делікатний, але не улесливий; охочий на похвалу, але не захвалює учнів.

Підготувала: Рибак Тетяна Миколаївна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Якості вчителя, який має право бути і називатися учителя:

1. Учитель розуміє учня, поважає його думку, вміє слухати і чути, «доходить» до кожного учня.

2. Вміє зацікавити предметом, добре його знає і викладає.

3. Любить дітей, добрий, доброзичливий, гуманний.

4. Комунікабельний, хороший друг, відкритий, щирий.

5. Творчий, винахідливий, кмітливий.

6. Застосовує психологічні знання, прийоми для вирішення важких ситуацій.

7. Володіє собою, вміє стримувати емоції.

8. Тактовний.

9. Всебічно розвинений, розумний, уміє говорити.

10. Володіє почуттям гумору, незлий іронією, трохи кокетством (!).

А це якості вчителя, з якими краще не працювати в школі:

1. Агресивний, грубий, ображає учнів, застосовує фізичну силу, нетактовний, використовує свою владу над учнем.

2. Байдужий, безвідповідальний, ненавидить учнів і роботу.

3. Необ'єктивний, несправедливий, має улюбленців, оцінює не знання, а поведінку.

4. Аморальний, егоїстичний, користолюбний, бере хабарі, вимагає.

5. Не вміє вислухати, зрозуміти учня, не поважає учня, не визнає права учня на свою думку, нетерпимий.

6. Не здатний зацікавити предметом, вирішувати методичні та педагогічні проблеми.

7. Не знає свій предмет, має обмежений кругозір.

8. Не впевнений у собі, пасивний, замкнутий, не вміє постояти за себе.

9. Не творчо працює.

Підготував: Росквас Ігор Анатолійович, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Професія вчителя дуже важлива, складна і відповідальна. На педагога покладається ряд складних завдань. Діяльність вчителя не обмежується лише передачею знань. Більшою частиною від нього залежить виховання в учнів загальнолюдських цінностей, почуттів.

Діти, зазвичай, наслідують дії старших, авторитетних для них людей. В першу чергу, вони копіюють своїх батьків. Але іноді вчитель стає для них авторитетнішим за них. Його слова і дії перестають піддаватися сумнівам і сприймаються, як належне, щось дійсно правильне.

Отже, вчитель здійснює певний досить сильний вплив на своїх учнів. І цей вплив має бути позитивним. Це означає, щоб виховати в дітях найкращі людські риси, вчитель має й сам мати їх, бути високоморальним і позбавленим будь-яких шкідливих звичок.

Вчитель, який відповідає такій вимозі, має бути здатним повністю впливати на учнів, тобто бути цілком авторитетною людиною для них. Учні повинні поважати і довіряти досвіду свого вчителя. Тоді вони будуть прислухатися до його порад, настанов.

Безсумнівно, вчитель має бути досить освіченим, різнобічно розвиненим. Та крім цього, він має мати ряд морально-духовних чеснот. Учитель має бути співчутливим, таким, що не тільки зрозуміє чужу біду, але й прийде на допомогу.

У серці педагога мають знайти місце такі прекрасні якості, як доброзичливість, милосердя й любов. Учитель повинен уміти прощати. Йдеться про здатність не тримати зла на учнів за їх провини, помилки тощо. Учитель має розуміти своїх учнів, їх переживання і страхи, підтримувати у всьому. Тому він повинен спостерігати та вивчати своїх вихованців, вміти виявляти справжні мотиви їх вчинків.

Доречним для педагога буде й вміння володіти собою та бути стриманим у емоціях. Також учителю стане у пригоді комунікативність і творчість. Значну повагу з боку учнів і колег заслуговує ввічливий учитель.

Загалом, учитель має бути для учнів не тільки учителем – носієм знань, а й соратником, другом, у деякому розумінні й побратимом. Тобто такою людиною, що повністю відчуває і розуміє дітей, їх почуття і думки. А головне – вчитель має щиро любити їх. Якщо це буде, то він ніколи не зможе ненароком образити чи випадково зашкодити учням. Навіть якщо вчитель не має якихось необхідних якостей для своєї педагогічної діяльності, але відчуває любов до дітей, то він зробить все, щоб досягти вищого рівня майстерності, розвинути відсутні педагогічні якості, стати для них кращим і присвятити їм своє життя.

Підготувала: Олицька Леся Анатоліївна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

За всіх часів професія вчителя була дуже важливою. Завдяки педагогічній діяльності не переривається зв'язок поколінь. Без неї складно уявити розвиток суспільства чи окремої людини. У процесі взаємодії вчителя і учня народжуються нові ідеї, формуються духовні і матеріальні цінності, творчий потенціал особистості.

Із розвитком суспільства змінюються і вимоги до вчителя. Якщо порівнювати викладачів X і XI століття (у фільмах, літературі), то можна помітити, що їхні особистісні, педагогічні та етичні якості різняться між собою.

Якщо говорити про те, яким має бути сучасний вчитель, то, на мою думку, він повинен володіти всіма людськими позитивними якостями, оскільки діти є різні і до кожного потрібний індивідуальний підхід.

Отже, вчитель XI століття повинен мати такі якості: любов до власної професії; любов до дітей; справедливість; повага до особистості дитини; знання свого предмета, вміння його викладати; наполегливість; доброта; професіоналізм; чесність; відкритість; комунікабельність; вимогливість; оригінальність; почуття гумору; прагнення до самоосвіти та самовдосконалення.

Цей список можна продовжувати і продовжувати, адже існує ще досить багато якостей, які повинен мати вчитель, але головне для педагога – пам'ятати, що батьки дітей довірили йому **найдорожче**, що є в їхньому житті, – це діти.

Підготувала: Янчишина Леся Олександрівна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

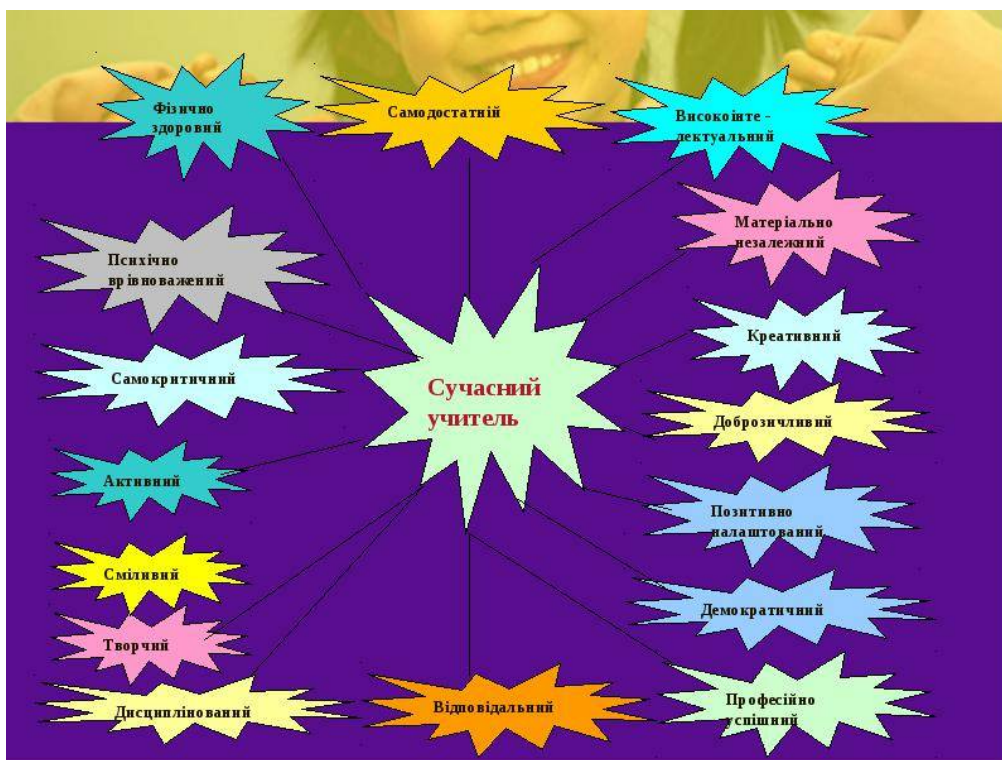
Справжній вчитель не той, хто вчить, а той у кого навчаються!

А це можливо, якщо учитель:

- любить дітей;
- виявляє живе зацікавлення захопленнями, інтересами та справами кожного учня;
- задоволений успіхами своїх учнів;
- дбайливий, привітний та уважний до кожного свого учня;
- ентузіаст своєї справи, захоплюється нею;
- чесний та сумлінний;
- справжній громадянин;
- має щирий, позитивний, доброзичливий тон спілкування;
- поважає учнів, бережливо ставиться до їх особистості;
- справедливий, терплячий, готовий до взаєморозуміння та взаємодопомоги;
- ініціативний та вміє створювати у класі атмосферу тепла та взаємної довіри;
- доброзичливий та толерантний;
- упевнений та водночас вимогливий до себе й своєї роботи;

- прагне до саморозвитку та самовдосконалення;
- розуміє почуття та потреби учнів;
- комунікативний, з високим рівнем культури спілкування.

Підготувала: Акімова Аліна Володимирівна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Підготувала: Дерепя Яна Анатоліївна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Здобуваючи освіту, ми здобуваємо належний рівень професійної підготовки, моральні якості, якими має володіти справжній вчитель. Особистість вчителя наділяється особливим значенням, тому що він веде дітей до знань, добра, культури. Допмагаючи дітям здобути знання, вчитель їх має підтримувати, заохочувати, все пробачати і враховувати потреби і побажання кожної дитини.

Але все це теоретичне навчання! Адже коли переступаєш поріг школи і зустрічаєш реальних учнів, а не тих, що у підручнику, то виникає купа запитань, а відповідь не знаєш де шукати, тому що не написано стільки книжок, скільки є дітей. Приходить розуміння того, що навіть прочитавши всі методичні рекомендації і посібники, досконало вивчивши практику викладання різних

педагогів, тобі недостатньо буде цієї інформації. На жаль, практика дуже відрізняється від теорії і у більшості випадків ми до цього просто не готові. Але вже в школі розумієш, що твої учні не літературні герої і ти навряд чи знайдеш його прототип у підручнику. Сьогодні не достатньо просто добре володіти науковим матеріалом і тим арсеналом знань і вмінь, які нам дає педагогічний університет аби бути гарним, талановитим вчителем. Працюючи з дітьми, я зрозуміла, що найголовніша якість, яка має бути у сучасного вчителя це не тільки вміння працювати з усіма сучасними технологіями аби зацікавити дітей. Найголовніше — це навчитися любити всіх, а це найскладніше. Тому що саме зараз є дуже багато проблемних, розбещених дітей саме через технічний прогрес і для них поняття любові, толерантності, поваги даються складніше, на жаль. Сучасні діти віддадуть перевагу модним гаджетам, ніж проведеними вихідними з батьками. А тому інколи важливіше приділяти більше уваги саме вихованню дитини, її духовному стану. Звісно сучасні технології пропонують чудову технічну базу школам і тому сучасному вчителю потрібно бути обізнаним у всіх новинках техніки. Але щоб завоювати довіру і повагу учнів, потрібно не тільки використовувати всі надбання техніки, але мати набагато більше моральних якостей ніж ми маємо, знати набагато більше ніж ми можемо, бути оптимістом і глибоко вірити у дітей. Потрібно пам'ятати про те, що всі не можуть бути видатними майстрами слова, талановитими вченими або обдарованими художниками, а ось бути толерантною, чуйною, вихованою людиною, законослухняним громадянином, справжнім татом або мамою мають бути всі.

Сучасний вчитель, на мою думку, це не просто взірць правди і науки, а справжній актор і в залежності від ситуації має швидко перевтілюватися у нову роль. Сьогодні вчитель має співпрацювати дуже багато з батьками. Адже сучасні батьки надто зайняті і тому намагаються перекласти всю відповідальність за своїх дітей саме на вчителя. Вчитель звичайно знає, як управляти процесом навчання і як саме його контролювати. Основне завдання вчителя – це полегшити, структурувати навчання учнів, але вчитель ніяк не може замінити всі функції батьків. Наша справа полягає в тому, що ми маємо нести дітям ті знання, той досвід, але робити це таким чином аби не зруйнувати дитячі душі.

Підготувала: Страхарська Наталія Вікторівна, слухач магістратури зі спеціальності «Початкова освіта» Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

VI. КЛЯТВА СТУДЕНТА ФАКУЛЬТЕТУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ТА ФІЛОЛОГІЇ ХМЕЛЬНИЦЬКОЇ ГУМАНІТАРНО- ПЕДАГОГІЧНОЇ АКАДЕМІЇ

Я _____
вибрала професію учителя за покликом серця, тому перед Богом, совістю і людьми клянуся:

- Любити дітей і бути готовим в будь-яку хвилину «повернутися в дитинство».
- Навчаючи інших, постійно навчатися самому, не втративши прагнення до знань впродовж усього життя.
- Бути гідним прикладом для школярів.
- Бачити і поважати в учневі особистість, не нашкодити йому словом і ділом.
- Поважати своїх колег і наставників, підтримувати їх і допомагати їм у нашій спільній справі.
- Нести відповідальність за свої слова і вчинки.
- Навчитись слухати і розуміти кожну маленьку людину.
- Зрозумівши свій неправильний вибір професії, не калічити життя дітей.

Девіз: «Мистецтвом та любов'ю до людини, працею та знаннями»

VII. ЕТИЧНИЙ КОДЕКС УКРАЇНСЬКОГО ПЕДАГОГА

Укладачі кодексу: Мовчан П.І., Березанська Н.І., Декар О.Ю.,
Вдовиченко А.М., Тарасов О.М.

Прембула

Етичні засади у стосунках між людьми є основою збереження і прогресу демократичного суспільства, основою всебічного розвитку людини.

Особливого значення мораль набуває у професійній діяльності педагога, що обумовлено характером його взаємовідносин з дітьми та молоддю, а також специфікою проблем, які постають перед ним. Оскільки педагогіка має пряме відношення до майбутнього життя людини в суспільстві, її фізичного, психічного і духовного здоров'я, вона перебуває під особливою увагою і контролем з боку державних та громадських організацій. Педагог-професіонал особисто відповідальний за виконання своїх обов'язків. Ця відповідальність

має бути спільною, узвичаєною, загальноприйнятою для всієї педагогічної спільноти у вигляді норм, правил і принципів професійної педагогічної етики.

Покликання педагога – не тільки, і не стільки, передача знань, умінь і навичок, а й всебічний розвиток здібностей та можливостей учня, виховання порядного, відповідального, свідомого громадянина країни. Професійна діяльність педагога ґрунтується на верховенстві загальнолюдських цінностей, норм і принципів моралі. При її виконанні **педагог виступає носієм обов'язків** стосовно:

- учня;
- батьків учня;
- фахового педагогічного співтовариства в цілому й окремих педагогів;
- самого себе;
- суспільства.

Досягнення мети виховання та навчання потребує від педагога усвідомлення високих етичних стандартів діяльності і поведінки, принципів істини, добра, краси і досконалості, гармонійного поєднання інтересів учня та інших людей.

Розробка і дотримання педагогами професійних етичних норм і правил розглядається професійним педагогічним співтовариством як необхідна і фундаментальна засада повноцінного функціонування системи освіти та головна умова реалізації ним важливої соціально-культурної і духовної ролі в сучасному суспільстві.

Головна мета педагога – навчити учня мислити, відчувати та любити.

Даний кодекс покликаний систематизувати та закріпити єдину систему норм і правил моралі в усіх видах діяльності педагога.

Етичний кодекс українського педагога діє на всій території України, є чинним для всіх педагогів, що є членами професійних педагогічних об'єднань.

Розділ 1. Загальні положення

Стаття 1. Співвідношення «Етичного кодексу українського педагога» і чинного законодавства про педагогіку та виховання дитини

(1) Норми «Етичного кодексу українського педагога» (далі – Кодексу) не відмінюють і не замінюють положень чинного законодавства, а доповнюють і конкретизують його.

(2) Педагог поважає закон і визнає свою відповідальність перед учнем і законом.

Стаття 2. Дія Кодексу за предметом, колом осіб і у часі

(1) Дія Кодексу поширюється на всі види професійної діяльності педагога та на іншу його діяльність, яка не повинна суперечити його професійними обов'язкам як педагога або підірвати престиж професії.

(2) Дія цього Кодексу поширюється також на всіх, хто працює в системі освіти.

Стаття 3. Основні терміни Кодексу

Вживані у Кодексі терміни слід вважати такими, що мають наступний зміст:

Етичний кодекс педагога – це система норм і правил поведінки та діяльності педагога, що базуються на гуманістичних засадах, загальнолюдських цінностях і принципах біоетики.

Педагог – особа (вчитель, викладач, вихователь, наставник), яка веде викладацьку та/або виховну діяльність, або розробляє проблеми педагогіки у сфері освіти та виховання.

Учень – об'єкт-суб'єкт педагогічної діяльності, дитина чи інша особа, яка добровільно і свідомо або за проханням батьків звернулися за навчанням чи вихованням.

Місія педагога – всебічний гармонійний розвиток учня, формування відповідальності за власне життя та життя оточуючих, виховання свідомого громадянина.

Автономія – право, яке має особа на визнання сталості системи цінностей, життєвих позицій та планів особи, спроможність до прийняття усвідомленого і вільного від зовнішнього впливу рішення; уособлення певних моральних цінностей.

Компетентність – здатність учня та педагога, інших зацікавлених сторін розуміти інформацію і приймати самостійні рішення відповідно до поставленої мети і притаманної кожному суб'єкту системи цінностей.

Конфіденційність – нерозголошення інформації про особистість, що отримана в ході професійної діяльності, довірливість, сутоприватність

Угода про надання освіти – письмова чи усна угода (контракт), згідно якої одна сторона – педагог, що практикує індивідуально, або педагогічний заклад – бере на себе доручення іншої сторони – учня або його законного представника - про надання освіти на умовах, передбачених угодою, а інша сторона – учень (або його законний представник) зобов'язується дотримуватися і виконувати норми та правила, відповідні розпорядження та рекомендації педагога чи вихователя.

Навчальний заклад – організація, заклад, установа чи об'єднання (різних форм управління та власності), який згідно діючого законодавства України працює у системі освіти та виховання.

Розділ 2. Основні принципи педагогічної етики

Стаття 4. Твори благо

(1) Діяльність педагога спрямована на всебічний розвиток учня з метою виховання свідомого громадянина та допомоги в його адаптації до життя в суспільстві.

(2) Педагог, який навчає учня, виконує свою місію з любов'ю та повагою до життя учня.

(3) Педагог дотримується принципів загальнолюдської та професійної моралі, є чесним та беззастережно відданим своїм обов'язкам.

(4) Педагог у всіх випадках запобігає завданню шкоди учневі, не має права

наражати учня на небезпеку, повинен захищати учня від будь-яких шкідливих впливів.

(5) Педагог не може пропонувати учневі знання, які загрожують життю учня або суспільству в цілому, використовувати методи, які негативно впливають на психічний або фізичний стан здоров'я.

Стаття 5. Принцип автономії педагога

(1) Необхідною умовою педагогічної діяльності є максимальна незалежність педагога у дотриманні своїх професійних прав і обов'язків, що передбачає свободу педагога від будь-якого зовнішнього тиску чи втручання в його діяльність, а також від впливу своїх особистих інтересів.

(2) Педагог не допускає у своїй професійній діяльності компромісів, якщо такі компроміси розходяться з інтересами мети освітньої діяльності.

(3) Педагог має право на вільний творчий педагогічний експеримент в межах чинного законодавства України.

(4) Педагог не нав'язує навчання лише з метою власного прибутку.

Стаття 6. Домінантність інтересів учня

(1) У межах дотримання вимог законодавства педагог у своїй професійній діяльності дотримується переваги інтересів учня перед власними інтересами, балансу професійних інтересів, інтересів колег, партнерів, співробітників, інтересів батьків або законних представників дитини.

(2) Педагог має вміти вислуховувати та давати поради, розуміти глибинні причини психологічних ускладнень учня, незалежно від факторів, що обумовлюють виникнення цих ускладнень.

(3) Педагог допомагає учневі за всіх обставин коректно та дбайливо.

(4) Педагог має підводити учня до саморозкриття і творчості, управляти педагогічним процесом без примушення, вселяти в учня радість, доброзичливість, упевненість і оптимізм, відповідальність за власне життя, життя на Землі.

(5) У всіх випадках, коли погляди учня на процес навчання в чомусь відрізняються від думки педагога, останній, не зважаючи на це, повинен прагнути знайти порозуміння з учнем, морально його підтримати.

Стаття 7. Компетентність та сумлінність

(1) Суспільна значущість і складність професійних обов'язків педагога вимагає від нього високого рівня професійної підготовки, фундаментальних знань теорії і практики виховання та навчання, опанування відповідними методами та технологіями педагогічної діяльності.

(2) Педагог використовує (у межах можливого) всі необхідні для досягнення позитивного педагогічного результату засоби, сучасні знання, методи педагогіки та виховання, у разі потреби – звертається до інших спеціалістів.

(3) Педагог користується науковими досягненнями, проявляючи обачливість і беручи до уваги можливі наслідки своїх висловлювань серед

учнів. При цьому необхідно уникати вчинків і висловлювань рекламного характеру, як на свою особисту користь, так і на користь установ і організацій, які педагог представляє, на користь справи з сумнівними наслідками.

Стаття 8. Чесність і порядність

(1) Педагог як у своїй професійній діяльності, так і у приватному житті чесний і порядний в усіх питаннях.

(2) Педагог поважає права, законні інтереси, честь, гідність, репутацію та почуття осіб, з якими він спілкується.

(3) Педагог уникає:

- будь-якої дії, спрямованої на ствердження несправедливості;
- вимагання винагороди, яка не встановлена чинним Законодавством України.

(4) Педагог повинен бути чесним, бути вірним даному слову.

(5) Педагог поважає право кожного учня вільно вибрати для себе педагога. Він зобов'язаний допомогти учневі здійснити це право.

Стаття 9. Культура поведінки

(1) Педагог гідний своєму покликанню у всіх проявах свого життя, дотримується високого рівня культури поведінки, поводить себе стримано та тактовно, зберігає самоконтроль і витримку, стежить за своїм зовнішнім виглядом.

(2) Педагог вміє створювати в учнівському колективі атмосферу доброзичливості, взаємопідтримки, взаємодопомоги, творчої співпраці, зацікавленості в отриманні нових знань.

(3) Педагог відмовляється у вихованні від авторитарності та категоричності та намагається виконати свій обов'язок без погроз, примушення і насильства.

Розділ 3. Зобов'язання педагога щодо учня

Стаття 10. Вищий обов'язок педагога – виховання свідомої, освіченої відповідно до вимог часу людини

(1) Педагог приймає на себе особисту моральну відповідальність за всебічний розвиток учня.

(2) Педагог розвиває в учневі віру в своїх вихователів, віру в своїх товаришів, віру в людей, віру в самого себе.

(3) Педагог відкриває учневі радість спілкування: радість сумісного пізнання, сумісної праці, гри, відпочинку.

(4) Педагог сприяє реалізації права учня на здобуття ним сучасних, всебічних знань, необхідних умінь і навичок.

(5) Педагог виховує в учневі чесне і благородне ставлення до оточуючого світу, до інших людей, до себе.

Стаття 11. Педагог готовий поважати автономію учня

(1) Педагог поважає психофізичну і духовну цілісність, моральні ідеали,

особисту честь і гідність учня та сприяє їх розвитку при наданні педагогічних послуг.

(2) Педагог поважає автономію учня навіть у тому випадку, якщо він не схвалює відмову учня від запропонованих дій.

(3) Учень має право вільно висловлювати свої думки та мати власну позицію у процесі обговорення навчального матеріалу.

(4) Негуманне ставлення до учня, приниження людської гідності, використання в особистих інтересах праці учня неприпустимі.

(5) Педагог поважає право кожного учня вільно вибрати для себе педагога. Він зобов'язаний допомогти учневі здійснити це право.

Стаття 12. Педагог забезпечує конфіденційність інформації

(1) Педагог не має права розголошувати інформацію про особистість учня навіть після закінчення навчання, за винятком випадків професійних консультацій чи обставин, передбачених законом.

(2) Педагог не вправі розголошувати без дозволу учня чи його законного представника відомості про особисте життя учня, отримані в ході виховання та навчання.

(3) При використанні конфіденційної інформації в навчальному процесі, науково-дослідній роботі, в публікаціях забезпечується анонімність учня.

(4) Представлення інформації про учня (колишнього учня) на наукових конференціях, у наукових публікаціях, у засобах масової інформації є етичним тільки в тому випадку, якщо учень або його законні представники цілком проінформовані про можливу втрату конфіденційності, усвідомлюють це й у письмовому вигляді дають добровільну згоду на таке представлення.

Стаття 13. Педагог сприяє встановленню з учнем відносин взаємного співробітництва та співтворчості на благо учня

(1) Педагог розглядає навчальний процес як відкритий процес соціального партнерства, якому притаманна особиста відповідальність усіх учасників.

(2) Педагог виявляє професійний такт і високу культуру в спілкуванні та роботі з учнем.

(3) Встановлення довірчих взаємовідносин співробітництва та співтворчості між педагогом і учнем визначають успіх навчання та виховання і є одним із головних обов'язків педагога.

(4) Педагог сприяє усвідомленню та реалізації відповідального ставлення учня до процесу навчання, активно залучає учнів до розвитку шкільного самоврядування

(5) В усіх випадках невідкладного педагогічного втручання педагог повинен донести до свідомості учня необхідність та доцільність цих дій.

(6) Якщо стан учня виключає можливість довірчих взаємовідносин з педагогом, їх встановлюють з його законними представниками, родиною чи близькими йому людьми, або звертаються за допомогою до відповідного фахівця.

Стаття 14. Педагог дотримується принципу тендерної рівності

(1) Педагог неухильно дотримується принципу рівності чоловіків і жінок на основі паритетності при наданні їм послуг освіти.

(2) Педагог сприяє розкриттю знань про роль чоловіків і жінок, що відведена їм у розвитку суспільства.

Стаття 15. Відмова педагога від надання педагогічних послуг

(1) Педагог не несе відповідальності за виховання та навчання учня в разі відмови його чи його законних представників від послуг педагога.

(2) Педагог має право відмовитися від виховання та навчання учня з особистих причин.

Стаття 16. Оплата праці педагога визначається нормами діючого законодавства

(1) Педагог не має права пропонувати учневі ніяких додаткових платних освітніх послуг.

(2) У випадках, якщо не визначені норми, педагог може оцінювати свою діяльність з врахуванням якості освітніх послуг.

(3) Оцінка діяльності педагога повинна враховувати:

- складність і унікальність запропонованих послуг;
- необхідні уміння і навички педагога;
- якість виконуваної роботи.

Розділ 4.

Зобов'язання педагога щодо батьків неповнолітнього учня

Стаття 17. Надання педагогічної допомоги батькам учня

(1) При виконанні та навчанні неповнолітніх учнів педагог спирається на допомогу батьків, опікунів чи інших законних представників, залучає їх як співробітників та однодумців до процесу виховання учня. Педагог і батьки мають бути єдиною командою у вихованні та навчанні учня.

(2) Педагог зрозуміло та об'єктивно інформує батьків (опікунів чи інших законних представників) про стан навчання та виховання учня для створення спільної позиції стосовно допомоги учневі у навчанні.

(3) Педагог будує взаємовідносини з батьками (опікунів чи інших законних представників) учня на правах взаємної поваги, довіри, доброти, тактовності та відвертості.

Стаття 18. Педагог не втручається без професійно обумовлених причин у справи родини та приватне життя учня

(1) Ступінь втручання педагога в приватне життя учня визначається винятково професійною необхідністю, коли існує загроза життю, здоров'ю та розвитку учня.

(2) Педагог роз'яснює батькам, опікунам чи законним представникам учня

необхідність, мету і методи передбачуваного педагогічного втручання.

(3) Якщо неповнолітній вимагає конфіденційності в наданні педагогічних послуг, педагог з'ясовує причини, з яких його учень не бажає інформування батьків або інших законних представників і пояснює необхідність залучення останніх до його виконання.

Розділ 5. Взаємовідносини і взаємодія педагогів

Стаття 19. Взаємини між педагогами

(1) Принципи поваги до своєї професії домінує у всіх сферах діяльності педагога: професійній, громадській, публіцистичній. Свою діяльність він спрямовує на збереження та підвищення її престижності.

(2) Педагог поважає права іншого педагога як людини та фахівця.

(3) Взаємини між педагогами будуються на підставі колегіальності, рівноправності, чесності, справедливості, порядності, довіри, а також готовності поділитися своїми професійними знаннями та досвідом.

(4) Педагоги допомагають один одному у подоланні труднощів і у складних випадках. У разі виникнення розбіжностей між колегами, слід шукати колегіальних шляхів їх усунення, у разі потреби – за посередництвом етичного комітету відповідної професійної асоціації.

(5) Обов'язок кожного педагога – неупереджено аналізувати як власні помилки, так і помилки своїх колег. Виявлення з їхніми думками чи діями, критика на їх адресу повинні бути об'єктивними, аргументованими і необразливими.

(6) Обговорення діяльності колег у присутності учня або його батьків (опікунів чи інших законних представників) є неприпустимими. Спроби завоювати собі авторитет шляхом дискредитації колег є неетичними.

(7) Моральний обов'язок педагога активно протидіяти практиці безчесних і некомпетентних колег, а також різного роду непрофесіоналів, що наносять шкоду розвитку та життю учня.

(8) Педагог усвідомлює межі між професійним і приватним спілкуванням під час виконання ним своїх професійних обов'язків.

Стаття 20. Приватний педагог

(1) Педагог (за необхідністю) може погодитися на консультацію чи репетиторство учневі, бажану учнем або його батьками (опікунами чи іншими законами представниками).

(2) Приватний педагог має право відмовитися навчати чи припинити навчання за умови, що це не заподіє шкоди учневі.

Розділ 6. Самовдосконалення педагога

Стаття 21. Педагог відповідальний за безперервне підвищення та удосконалення професійного рівня та самовдосконалення

(1) Обов'язок педагога – свідомо оцінити роль, яку він може взяти на себе в конкретному випадку в залежності від своєї компетентності, інтелекту, обставин і середовища.

(2) Професійна компетентність та авторитет педагога базується на його здатності бути стриманим, чуйним, чутливим, доброзичливим, принциповим, творчим, здатним засвоювати передовий досвід і передати його іншим.

(3) Педагог здобуває, застосовує і поглиблює наукові знання, поширює відповідну інформацію серед учнів, колег, громадськості, одержує консультації і використовує допомогу фахівців інших спеціальностей, якщо це необхідно.

(4) Педагог-керівник навчального закладу, формуючи педагогічний колектив, усвідомлює власну відповідальність за підтримку та розвиток професійної компетентності педагогічного колективу.

Розділ 7. Педагог і суспільство

Стаття 22. Участь у громадському житті

(1) У своїй громадській роботі педагог пам'ятає про свою підвищену суспільну відповідальність, обумовлену його професійною діяльністю. Педагог спрямовує авторитет своєї професії та свого професійного співтовариства на захист загальнолюдських цінностей та принципів моралі.

(2) Реалізуючи у громадській роботі свій соціальний ідеал, педагог завжди пам'ятає про свою особливу роль вихователя, носія світла знань.

(3) Педагог має бути прикладом участі у громадському житті суспільства завдяки своїй неупередженій громадянській позиції, благочинній діяльності.

(4) Педагог не повинен зловживати своїм авторитетом для задоволення своїх особистих або політичних інтересів за рахунок учнів.

(5) Громадянська свідомість педагога виявляється у своїх діях, які запобігають втягуванню дітей та молоді у політичні інтриги, маніпулятивний вплив різних політичних технологій.

Навчально-методичне видання

**Етичний портрет учителя:
еволюція поглядів**

Збірник студентських праць

Відповідальний за видання, комп'ютерний набір і верстка

Казакова Наталія Вікторівна

Дизайн обкладинки та художнє оформлення

Колісник Сергій Анатолійович

Редакційно-видавницька підготовка

Лабораторія гуманної педагогіки

Хмельницької гуманітарно-педагогічної академії

Підписано до друку 20.02. 2014 р.

Тираж 30 прим.

Віддруковано з готового набору

у приватній друкарні – ФОП «Казаков О.М.»

29000, м.Хмельницький, вул. Проспект Миру, 44, тел. (0382) 71-27-87